

xxx ministeriön julkaisusarja 2025:xx

EU-hankerahoitus käyttöön

Kansalaisjärjestöjen valmiuksien kehittäminen

Maiju Haltia-Nurmi, Tiia Merenheimo, Motiva

xxxministeriö Helsinki 2025

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Oikeusministeriö

CC BY-NC-ND 4.0

ISBN pdf: [VNK täyttää](#)

ISSN pdf: [VNK täyttää](#)

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2026

EU-hankerahoitus käyttöön Kansalaisjärjestöjen valmiuksien kehittäminen

VNK täyttää, sarja ja numero	Teema	Selvityksiä ja ohjeita
Julkaisija	Oikeusministeriö	
Tekijät	Maiju Haltia-Nurmi ja Tiia Merenheimo	
Yhteisötekijä	Valtion kestävän kehityksen yhtiö Motiva	
Kieli	suomi	Sivumäärä VNK täyttää
Tiivistelmä	<p>Valtion kestävän kehityksen yhtiö Motiva arvioi oikeusministeriön toimeksiannosta kansalaisjärjestöjen valmiuksia hakea ja hyödyntää EU-hankerahoitusta. Motiva arvioi myös kansalaisjärjestöjen palveluntarpeita tuen ja toimintaedellytysten kehittämiseksi. Arviointi oli kansalaisjärjestöstrategian toteuttamista.</p> <p>EU-hankerahoitus oli hyvin monimuotoista. Arviointiin osallistuneilla kansalaisjärjestöillä oli halu hakea tarpeitaan vastaavaa rahoitusta, mutta hakeminen edellytti valmiuksia, joita kaikilla kansalaisjärjestöillä ei ollut tai joissa oli vielä kehittämisen varaa. Oman rahoituksen ja maksuvalmiuden sekä osaamisen puute muodostui keskeiseksi rahoituksen hakemisen esteeksi monelle kansalaisjärjestölle, mitä ne eivät pystyneet yksin purkamaan.</p> <p>Tarkempaan tarkasteluun valituista rahoitusohjelmista ja rahastoista oli myönnetty kuluvalle ohjelmakaudella 2021–2027 yhteensä noin 320 miljoonaa euroa kansalaisjärjestöjen ja säätiöiden kehittämishankkeisiin, joita oli ollut lähes 4 800 raportin tarkasteluhetkeen mennessä. Määrä kertoi siitä, että EU-hankerahoitusta oli hyvin käytössä kansalaisyhteiskuntarahoituksena. Tämä hankerahoitus ei kuitenkaan korvaa muuta julkista tukea, kuten jatkuvaluonteisia valtionavustuksia.</p> <p>Jotta yhä useampi kansalaisjärjestö voisi hakea ja saada EU-hankerahoitusta, Motiva ehdotti palveluiden ja tuen kehittämistä. Nykyistä yksinkertaisemmat rahoituskäytännöt ja joustavammat rahoitusehdot auttaisivat myös poistamaan rahoituksen hakemisen esteitä ja sitä kautta lisäämään rahoituksen myönteistä vaikutusta yhteiskunnassa.</p>	
Klausuuli	VNK täyttää	
Asiasanat	kansalaisyhteiskunta, järjestöt, tuki, julkinen rahoitus, avustukset, arviointi, EU	
ISBN PDF	VNK täyttää	ISSN PDF VNK täyttää
Asianumero	OM061:00/2025	Hankenumero VN/34718/2025
Julkaisun osoite	VNK täyttää	

EU-projektfinansiering till förfogande Utveckling av civilsamhällesorganisationernas beredskap

VNK täyttää, sarjanimi ja numero **Tema** Utredningar och anvisningar

Utgivare Justitieministeriet

Författare Maiju Haltia-Nurmi ja Tiia Merenheimo

Utarbetad av Statens bolag för hållbar utveckling Motiva

Språk finska

Sidantal [VNK täyttää](#)

Referat Statens bolag för hållbar utveckling Motiva bedömde på uppdrag av justitieministeriet civilsamhällesorganisationernas beredskap att ansöka om och utnyttja EU-projektfinansiering. Motiva utvärderade också civilsamhällesorganisationernas servicebehov för att utveckla stöden och verksamhetsförutsättningarna. Utvärderingen var en del av genomförandet av strategin för civilsamhällesorganisationer.

EU-projektfinansieringen var mycket mångskiftande. De civilsamhällesorganisationer som deltog i utvärderingen visade villighet att ansöka om finansiering som motsvarar deras behov, men ansökningen krävde färdigheter som alla civilsamhällesorganisationer inte hade eller som behövde utvecklas. Bristen på egen finansiering, likviditet och kompetens blev ett centralt hinder för ansökan om finansiering för många civilsamhällesorganisationer, vilket de inte ensamma kunde åtgärda.

Ur de finansieringsprogram och fonder som valts ut för närmare utredning har det under innevarande programperiod 2021–2027 beviljats sammanlagt cirka 320 miljoner euro till civilsamhällesorganisationer och stiftelsers utvecklingsprojekt. Vid tidpunkten för utredningen har nästan 4 800 utvecklingsprojekt beviljats finansiering. Antalet visar att EU-projektfinansiering är en välanvänd finansiering inom civilsamhället. Denna projektfinansiering ersätter dock inte annat offentligt stöd, såsom statsunderstöd av kontinuerlig karaktär.

Motiva föreslog att tjänsterna och stödet utvecklas för att allt fler civilsamhällesorganisationer ska kunna ansöka om och beviljas EU-projektfinansiering. En enklare finansieringspraxis och smidigare finansieringsvillkor skulle också bidra till att undanröja hinder för ansökan om finansiering och därigenom öka finansieringens positiva effekter i samhället.

Klausul [VNK täyttää](#)

Nyckelord civilsamhället, organisationer, stöd, offentlig finansiering, understöd, utvärdering, EU

ISBN PDF [VNK täyttää](#)

ISSN PDF [VNK täyttää](#)

Ärendenr. OM061:00/2025

Projektnr. VN/34718/2025

URN-adress [VNK täyttää](#)

Putting EU Project Funding to Use Developing the capabilities of civil society organisations

VNK täyttää, sarjanimi ja numero **Subject** Reports and guidelines

Publisher Ministry of Justice, Finland

Author(s) Maiju Haltia-Nurmi, Tiia Merenheimo

Group author Motiva, a state-owned company dedicated to sustainable development

Language Finnish **Pages** [VNK täyttää](#)

Abstract Motiva, a state-owned company specialising in sustainable development, carried out an assessment of the capabilities of civil society organisations (CSOs) to apply for and utilise EU project funding. For the purpose of improving the operating conditions of CSOs and the support available to them, Motiva also assessed what kinds of service needs these organisations have. The assessment, commissioned by the Ministry of Justice, was carried out as part of the implementation of the CSO Strategy.

According to the assessment, a wide variety of EU project funding is being utilised. The CSOs that participated in the assessment wished to apply for funding that fits their needs; however, doing so required capabilities that not all organisations possessed or that required further development. A lack of own funding, liquidity and expertise constituted a key obstacle preventing many CSOs from applying for funding—an obstacle they were unable to overcome on their own.

A total of approximately EUR 320 million had been awarded during the current 2021–2027 programming period for development projects implemented by CSOs and foundations under the funding programmes and funds selected for closer examination. There had been almost 4,800 such projects by the time of the assessment. The number indicates that EU project funding is a well-utilised source of civil society funding. However, project funding of this kind does not replace other public support, such as discretionary government grants of a continuous nature.

To enable a greater number of CSOs to apply for and receive EU project funding, Motiva proposed developing the available services and support further. Simpler funding practices and more flexible terms of funding would also help to remove obstacles to applying for funding and thereby increase the positive societal impact of EU funding.

Provision [VNK täyttää](#)

Keywords civil society, civil society organisations, support, public funding, grants, assessment, EU

ISBN PDF [VNK täyttää](#)

ISSN PDF [VNK täyttää](#)

Reference no. OM061:00/2025

Project no. VN/34718/2025

URN address [VNK täyttää](#)

Sisällys

1	Lähtökohdat ja tavoitteet	10
1.1	Arvioinnin lähtökohdat.....	10
1.2	Arvioinnin tavoitteet ja toteutus	16
1.3	Arvioinnin rajaukset ja muut huomiot	20
2	Aineisto ja tulokset.....	23
2.1	Järjestökysely.....	23
2.2	Järjestöjen vertaisoppimistilaisuus	43
2.3	Tulosten yhteenveto	46
3	Päätelmät	49
3.1	Järjestöt.....	50
3.2	Tukiorganisaatiot ja järjestöjen verkostot	51
3.3	Rahoitusohjelmat ja rahastot sekä niitä hallinnoivat viranomaiset	52
3.4	Valtioneuvosto.....	54
4	Suosituksset	57
5	Työväline järjestöjen valmiuksien kehittämiseen	59
6	Palauteyhteenveto.....	65
	Liite 1 Rahoitusmahdollisuuksia kansalaisjärjestöille 2021–2027	67
	Liite 2 Tietoa kansalaisjärjestöille myönnetystä EU- hankerahoituksesta 2021–2027	69
	Liite 3 Järjestökyselyn lomake	74

ESIPUHE

Kesäkuussa 2024 valtioneuvoston periaatepäätöksenä hyväksytty kansallinen kansalaisjärjestöstrategia linjaa valtioneuvoston tavoitteet suomalaisten kansalaisjärjestöjen toimintaedellytysten kehittämiseksi. Yksi strategian keskeisistä tavoitteista on vahvistaa kansalaisjärjestöjen oman varainhankinnan edellytyksiä. Tavoitteena on myös saada lisää EU-rahoitusta Suomeen lisäämällä kansalaisjärjestöjen valmiuksia hakea rahoitusta EU:n eri rahoitusohjelmista ja rahastoista.

EU:n monivuotinen rahoituskehys ohjaa EU:n vuosittaisia talousarvioita vähän samaan tapaan kuin valtiontalouden kehykset ohjaavat kansallisesti ministeriöiden vuosibudjetteja. Parhaillaan EU:ssa neuvotellaan EU:n seuraavista kehyksistä vuosille 2028–2034. Neuvotteluista ennakoidaan poikkeuksellisen vaikeita ja merkityksellisiä. Arviointiraportti EU-hankerahoitukseen liittyvästä kansalaisjärjestöjen valmiuksien kehittämisestä ei voisi tulla parempaan aikaan.

Suomi on omalla kansalaisjärjestöstrategiallaan ja demokratiaohjelmallaan osallistunut myös EU-tasoiseen vuoropuheluun siitä, miten eurooppalaista demokratiaa on syytä kehittää. Komissio julkaisi syksyllä tästä oman näkemyksensä EU:n kansalaisyhteiskuntastrategiana ja eurooppalaisena demokraatiakilpenä. Komissio katsoo, että elinvoimainen kansalaisyhteiskunta on eurooppalaisen demokratian ytimessä. Kansalaisyhteiskunnan toimintaa mahdollistavaan toimintaympäristöön kuuluu komissionkin mielestä riittävä, ennakoitava ja kestäväällä pohjalla oleva rahoitus – yksityinen, ja julkinen.

Nyt käsillä oleva arviointiraportti käy läpi niitä esteitä, joita EU-hankerahoituksen hyödyntämisen tiellä on. Monet näistä esteistä liittyvät rahoituksen hake-

misen monimutkaisuuteen. Komissio on jo jossain määrin pyrkinyt yksinkertaistamaan EU-hankerahoituksen hakumenettelyjä ja vähentämään hallinnollista taakkaa. Yksinkertaistamista on tarkoitus jatkaa seuraavalla rahoituskehyskaudella. Samaan aikaan on kuitenkin huolehdittava varojenkäytön valvonnan, avoimuudesta ja petosten torjunnasta.

Komission ehdotukset EU:n rahoituskehysiksi vuosille 2028–2034 osoittavat, että komission mielestä kansalaisyhteiskunnan rahoittamista EU-budjetista on lisättävä entisestään, ja paljon. Yksi esimerkki tästä on se, että EU:n kansalaisjärjestörahoitukseksi kutsuttu CERV-rahoitusohjelma ehdotetaan yhdistettäväksi media- ja kulttuurialan rahoitusohjelmien kanssa uudeksi AgoraEU-ohjelmaksi, jonka kehyskauden budjetiksi komissio ehdottaa lähes 9 miljardia euroa. CERV-rahoitusosuus nousisi komission ehdotuksessa selvästi nykyisestä, mikä vahvistaisi sen merkitystä EU:n kansalaisyhteiskuntapolitiikassa. Vasta rahoituskehysneuvottelujen lopussa nähdään, miten tämä komission tavoite toteutuu.

Suomi on yleisesti linjannut, että komission rahoituskehysille esittämä kokonaistaso on liian korkea. Hallitusohjelman mukaisesti Suomi katsoo, että EU-budjetin taso tulee säilyttää kohtuullisena, jotta Suomen nettomaksuosuuden kasvu voidaan välttää. Suomen nettomaksuasemaan vaikuttaa eniten juuri rahoituskehyskokonaistaso. Siksi Suomi tarkastelee tulevaa rahoituskehystä yhtenä kokonaisuutena eikä tässä vaiheessa ota nimenomaisesti kantaa yksittäisten ohjelmien rahoitusosuuksiin.

Yli 100 000 rekisteröityä yhdistystä on kansallinen voimavara, ja EU-hankerahoitus voisi osaltaan laajentaa kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksia entisestään. Arviointiraportin suositukset kannustavat meitä valtioneuvoston virkamiehiä tarkastelemaan EU-hankerahoitusta ja rahoituskäytäntöjä suomalaisten kansalaisjärjestöjen näkökulmasta, kansalaisjärjestöjen, joiden kirjo on laaja. Näiden linssien läpi katsottuna EU-rahoituslähteet ja niitä koskeva tieto ja tuki näyttävät pirstaleisilta ja vaikeasti hahmotettavilta. Suomesta puuttuu myös yhtenäinen mekanismi kansallisesta osarahoituksesta, jota EU-rahoituksen saaminen edellyttää.

Kun Suomessa nyt valmistaudutaan EU:n seuraaviin rahoituskehyksiin, suositukset rahoitusohjelmien ja yhteyspisteiden yhteistyön tiivistämisestä, tiedon kokoamisesta, asiointi- ja tukipalvelujen kehittämisestä sekä vaikuttavuuden lisäämisestä tulevat yhdessä keskusteltaviksi juuri oikeaan aikaan.

Lämmin kiitos arvioinnin tekijöille ja sparrausryhmälle. Kiitän myös lukuisia kansalaisjärjestöjä, jotka antoivat palautetta arvioinnin eri vaiheissa.

Eeva Aittoniemi, yksikön päällikkö, EU ja KV-asiat, oikeusministeriö
Maaliskuu 2026

1 Lähtökohdat ja tavoitteet

1.1 Arvioinnin lähtökohdat

Valtioneuvoston periaatepäätös kansalaisjärjestöstrategiasta

Valtioneuvoston periaatepäätös kansalaisjärjestöstrategiasta hyväksyttiin kesäkuussa 2024. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmaan perustuva ja huhtikuuhun 2027 asti toteutettava strategia linjaa, kuinka valtioneuvosto kehittää kansalaisjärjestöjen toimintaedellytyksiä. Strategia edistää kansalaisjärjestöjen omaa varainhankintaa, kehittää kansalaisjärjestöjä koskevaa valtionavustustoimintaa ja purkaa kansalaisjärjestöjä kuormittavaa byrokratiaa.^{1 2}

Kansalaisjärjestöstrategia määrittelee viisi kokonaisuutta, jotka kuvaavat, milaista muutosta kansalaisjärjestöjen toimintaedellytysten kehittämällä halutaan saada aikaan nopeasti ja pidemmällä aikavälillä.

1. Vahvistetaan kansalaisjärjestöjen oman varainhankinnan edellytyksiä
2. Jatketaan valtionavustustoiminnan ja -tapojen kehittämistä
3. Tuetaan EU-rahoituksen saamista Suomeen
4. Kannustetaan kansalais- ja vapaaehtoistoimintaan
5. Rakennetaan kansalaisyhteiskuntapolitiikan tietoperustaa ja yhteistyötä

Nyt tehty arviointi toteuttaa kansalaisjärjestöstrategiaa. Strategian yhtenä päämääränä on, että Suomeen saatava EU-hankerahoitus kasvaa ja että Suomi hyötyy Euroopan unionista entistä enemmän. Arviointi kytkeytyy tämän päämäärään tavoitteeseen lisätä Suomen EU-saantoa kehittämällä kansalaisjärjestöjen valmiuksia hakea ja hyödyntää EU-hankerahoitusta.³

¹ [Valtioneuvoston periaatepäätös kansalaisjärjestöstrategiasta](#)

² [Kehittämishanke OM003:00/2025](#)

³ [Valtioneuvoston periaatepäätös kansalaisjärjestöstrategiasta](#)

Arviointi tuottaa uutta tietoa kansalaisjärjestöjen valmiuksista ja niiden kehittämistä sekä erilaisista palveluntarpeista. Arvioinnissa koottiin myös tietoa kansalaisjärjestöjen rahoitusmahdollisuuksista ja niille myönnetystä hankerahoituksesta kuluvalle rahoitusohjelmakaudella.

EU-rahoitus ja EU:n kansalaisyhteiskuntastrategia

Euroopan unionin monivuotista talousarviota kutsutaan rahoituskehikseksi (englanniksi MFF Multiannual Financial Framework). Kuluva rahoituskehys ja ohjelmakausi koskee vuosia 2021–2027. Rahoituskehystä täydentää Next-GenerationEU-ohjelma, joka on elvytyspaketti. Tämän rahoituskokonaisuuden tavoitteena on vahvistaa unionin kestävä kasvua, tukea vihreää ja digitaalista siirtymää sekä elpymistä vuosikymmenen alun koronapandemian jälkeen.^{4 5}

Valmistautuminen uuteen, vuonna 2028 alkavaan rahoituskehikseen ja ohjelmakauteen on alkanut. Euroopan komissio julkaisi ehdotuksensa uudeksi monivuotiseksi rahoituskehikseksi (MFF) vuosille 2028–2034 heinäkuussa 2025. Rahoituskehiksen valmisteluun osallistunut kansalaispaneeli korosti eriarvoisuuden vähentämistä ja osallisuuden vahvistamista talousarviosuosituksissaan.⁶ Komissio painottaa ehdotuksessaan kriisinkestävyyttä ja esittää merkittävää korotusta puolustusmenoihin, minkä merkitys on tunnustettu kansallises-tikin, myös järjestöjen näkökulmasta.^{7 8 9}

Suomi osallistuu aktiivisesti pitkän ajan talousarvion valmisteluun ja neuvottelee siitä yhdessä muiden jäsenmaiden kanssa.^{10 11} Euroopan komissio esittää tulevaa rahoituskehystä ja ohjelmakautta varten merkittäviä uudistuksia, jotka vaikuttavat myös järjestöjen toimintaedellytyksiin. Ohjelmarakennetta on tarkoitus selkeyttää ja ohjelmien määrää vähentää, mikä voi helpottaa rahoitus-

⁴ [2021–2027 long-term EU budget & NextGenerationEU](#)

⁵ [Valtioneuvoston U-kirjelmä U 53/2025 vp](#)

⁶ [Eurooppalainen kansalaispaneeli: EU:n kunnianhimoista ohjelmaa palveleva uusi talousarvio](#)

⁷ [Yhteiskunnan turvallisuusstrategia: Valtioneuvoston periaatepäätös](#)

⁸ [Reaktionopeutta, paikallistietoa ja huolenpitoa: Paikallinen kansalaistoiminta vahvistaa yhteiskunnan pitkäjänteistä resilienssiä ja kriisivalmiutta](#)

⁹ [Hybridivaikuttaminen ja demokratian resilienssi](#)

¹⁰ [Valtioneuvoston tiedote 14.7.2025](#)

¹¹ [Euroopan unionin rahoituskehys vuosille 2028–2034](#)

mahdollisuuksien hahmottamista. Painopiste siirtynee nykyistä laajempiin kokonaisuuksiin ja rahoituskäytäntöjä uudistettaneen, joten odotettavissa voi olla merkittäviäkin muutoksia kuluvaan ohjelmakauteen verrattuna.^{12 13}

Euroopan unionin rahoitusjärjestelyjä on kehitetty jo pitkään.¹⁴ EU-hankerahoituksen merkitys on luonnollisesti kasvanut 1990-luvulta alkaen, kun Suomi liittyi Euroopan unioniin.¹⁵ Suomi sai esimerkiksi Leader-toiminnan keinot ja rahoituksen käyttöönsä EU-jäsenyyden myötä vuonna 1996.¹⁶

Edellisen ohjelmakauden 2014–2020 seuranta- ja arviointiesimerkit osoittavat EU-rahoituksen laajuutta yhteiskunnassa.

- Suomen neljännen EU-aluerahoituksen ohjelmasta myönnettiin rahoitusta 12 000 hankkeelle, joista valtaosaa eli noin 75 prosenttia rahoitettiin Euroopan aluekehitysrahastosta. Euroopan sosiaalirahastosta myönnettiin rahoitusta yhteensä noin 1,15 miljardia euroa.¹⁷
- Euroopan maaseuturahoitusta myönnettiin yli 7 000 kehittämissankkeeseen, joista 75 prosenttia kohdistui arvion mukaan järjestöille. Yhteisöllisyyttä ja investointeja vahvistavia talkoita tehtiin yli 70 miljoonan euron edestä eli yli 3 miljoonaa tuntia.^{18 19}

Järjestöt ja muut kansalaisyhteiskunnan toimijat ovat tyypillisesti yksi rahoitusohjelmien tai rahastojen kohderyhmä kuntien, korkeakoulujen tai esimerkiksi yritysten rinnalla. Osa rahoitusohjelmista ja rahastoista liittyy muuta vahvemmin kansalaisyhteiskuntarahoitukseen ja kansalaistoiminnan edistämiseen.

Kansalaisuus, tasa-arvo, perusoikeudet ja arvot -rahoitusohjelma (CERV) on suurin kansalaisyhteiskunnalle suunnattu rahoitusohjelma, jonka nykyinen

¹² [The 2028-2034 EU budget for a stronger Europe; KPMG 2025](#)

¹³ [The 2028-2034 EU budget for a stronger Europe](#)

¹⁴ [EU:n rahoitusjärjestelyt](#)

¹⁵ [Kansalaisyhteiskunnan tila ja tulevaisuus 2020-luvun Suomessa](#)

¹⁶ [Leader-toiminta](#)

¹⁷ [Suomi hyödynsi päättyneen ohjelmakauden EU:n aluerahoituksen täysimääräisesti](#)

¹⁸ [EU-rahoituksella kasvua alue- ja kalatalouteen sekä ihmisten hyvinvointiin](#)

¹⁹ [Miksi maataloutta ja maaseutualueita tuetaan?](#)

budjetti on kokonaisuudessaan 1,56 miljardia euroa. Euroopan komission ehdotuksessa uudeksi AgoraEU-ohjelmaksi CERV-rahoitus on noin 3,6 miljardia euroa, mikä tarkoittaisi merkittävää kasvua nykyiseen verrattuna.²⁰

Marraskuussa 2025 julkaistu EU:n ensimmäinen kansalaisyhteiskuntastrategia korostaa EU-hankerahoituksen merkitystä järjestöjen muun julkisen ja yksityisen rahoituksen rinnalla.²¹ Strategiassa esitetään konkreettisia toimia EU:ssa ja annetaan suosituksia jäsenvaltioille. Strategia painottaa järjestöjen toimintaedellytysten ja tiedolla johtamisen kehittämistä, ja sen tavoitteena on

1. vahvistaa kansalaisyhteiskunnan tehokasta ja merkityksellistä osallistumista hallinnon kumppanina,
2. varmistaa avoin, turvallinen ja mahdollistava toimintaympäristö tukemalla ja suojelemalla kansalaisyhteiskunnan tilaa toimia sekä
3. tukea kansalaisyhteiskunnan toimijoita riittävällä, kestäväällä ja läpinäkyvällä rahoituksella.²²

Järjestöillä on Suomessa vahva ja vakiintunut asema.²³ Järjestöt ovat keskenään hyvin erilaisia ja ne toimivat monissa rooleissa yhteiskunnassa, mitä taulukko 1. havainnollistaa. Vaikka järjestöt hakevat ja saavat merkittävän määrän julkista rahoitusta joka vuosi, suurin osa niistä toimii vapaaehtoisvoimin ja jäsenmaksuvaroin tai rahoittaa toimintaansa muulla varainhankinnalla.²⁴

Tutki avustuksia -palvelun mukaan järjestöille myönnettiin valtionavustuksia noin 700 miljoonaa euroa vuonna 2024.²⁵ Samana vuonna kunnat ja hyvinvointialueet myönsivät järjestöille ja säätiöille avustuksia yhteensä lähes 200 miljoonaa euroa.²⁶

²⁰ [The 2028-2034 EU budget for a stronger Europe](#)

²¹ [Valtioneuvoston U-kirjelmä U 53/2025 vp](#)

²² [EU Strategy for Civil Society](#)

²³ [Järjestöt valokeilassa](#)

²⁴ [Tutki kansalaisjärjestöjä koskevia tietoja](#)

²⁵ [Tutki avustuksia -palvelu](#)

²⁶ [Tutki kansalaisjärjestöjä koskevia tietoja](#)

Taulukko 1. Järjestöjen yhteiskunnallisia piirteitä²⁷

	Sosiaalinen tehtävä	Vaikuttamis-tehtävä	Palvelutehtävä
Rooleja	Ihminen osallistuu harrastuksiin ja vapaa-ajan toimintaan	Ihminen osallistuu vaikuttamistoimintaan, kansalaisaktiivi	Ihminen osallistuu vapaaehtoisena
Toiminta-esimerkkejä	Harrastukset, vertaistuki, vapaa-ajan viettäminen	Vaikuttamistoiminta, edunvalvonta, viestintä	Palveluiden tuottamiseen liittyvä vapaaehtoistoiminta
Järjestötyyppejä	Harrastusjärjestöt, liikuntajärjestöt, kulttuurijärjestöt	Työmarkkinajärjestöt, poliittiset järjestöt, sosiaalisiin oikeuksiin vaikuttavat järjestöt	Sosiaali- ja terveysjärjestöt, koulutusta tuottavat järjestöt
Käsitteitä	Osallistuminen, harrastaminen	Intressit, edustuksellisuus, oikeudet	Palvelut jäsenille ja muille kohderyhmille, hyvinvoinnin tuottaminen
Latenteja [piileviä] piirteitä	Vahvistaa luottamusta, jaettuja normeja ja ihmisten toimijuutta	Vahvistaa demokratiaa ja yhteiskunnan toimivuutta	Vahvistaa sosiaalisten oikeuksien toteutumista
Mahdollisia käänköpuolia	Toimii sosiaalisen sulkemisen välineenä, vahvistaa eriarvoisuutta	Vahvistaa korporatiivisten toimijoiden asemaa suhteessa muihin	Tuottaa palveluita muutenkin etuoikeutetuille

Tietoa kansalaisjärjestöille myönnetystä hankerahoituksesta

Kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuudet ovat Suomessa laajat, mutta Euroopan komissio kiinnittää Suomen oikeusvaltiokertomuksessa huomiota kansalaisjärjestöille suunnatun rahoituksen vähenemiseen.²⁸ Rahoituksen vähenemistä selittää valtionavustusten väheneminen osana valtiontalouden

²⁷ Järjestöt valokeilassa

²⁸ Euroopan komission oikeusvaltiokertomus 2025

säästöjä.^{29 30} Yleinen hintojen ja kustannusten nousu vaikuttaa myös kielteisesti kansalaisjärjestöjen toimintaedellytyksiin.³¹

Julkinen hallinto tukee kansalaisyhteiskunnan toimintaa ja suojaa sen tilaa toimia monin eri tavoin.³² Kansalaistoimintaa edistävä sääntely, kansalaisyhteiskunnan mahdollisuus osallistua päätöksentekoon sekä kansalaisyhteiskunnan tuki, kuten rahoitus mahdollistavat toimintaa kansalaisyhteiskunnassa ja sitä kautta kansalaistoiminnan myönteistä vaikutusta yhteiskunnassa.^{33 34}

Sääntelyä, osallisuutta ja rahoitusta sekä niiden kehittämistä on tarkasteltu kuluvalle hallituskaudella muun muassa kansalaisjärjestöstrategian perusteella.^{35 36} Vaikuttaa kuitenkin siltä, ettei järjestöille tarkoitettua EU-hankerahoitusta ole selvitetty tai tutkittu kokonaisuutena viime vuosina toisin kuin esimerkiksi harkinnanvaraisia valtionavustuksia.^{37 38 39}

Kansalaisuus, tasa-arvo, perusoikeudet ja arvot -rahoitusohjelma (CERV), maaseudun hankerahoitus, uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 -ohjelma sekä turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahasto (AMIF) valittiin arvioinnissa tarkempaan tarkasteluun rahoitustietojen läpikäyntiä varten. Järjestöille ja säätiöille oli myönnetty niistä yhteensä 320 miljoonaa euroa kuluvan ohjelmakauden alusta alkaen. Järjestöjen ja säätiöiden hankkeita oli ollut tarkasteluhetkeen mennessä noin 4 800 kappaletta.

²⁹ Järjestöbarometri 2024, luku 7

³⁰ Yleishyödyllisten yhteisöjen rahoituksen ja toiminnan kehittämisen parlamentaarinen neuvottelukunta; asiakirjat

³¹ Hinnat ja kustannukset

³² Practical Guide for Policymakers on Protecting and Promoting Civic Space

³³ Demokratia vaatii vahvistamista kaikkialla

³⁴ Aloite- ja kuulemisjärjestelmien kehittäminen: Arviomuistio

³⁵ Järjestö- ja vapaaehtoistoimintaa koskevan sääntelyn kehittäminen: Selvityshenkilön raportti

³⁶ Kuntien ja hyvinvointialueiden avustukset järjestöille ja säätiöille: Selvitys avustustoiminnasta ja siihen liittyvistä tietoprosesseista

³⁷ Valtionavustusten digitalisoinnin esiselitys

³⁸ Järjestöjä koskevat valtionavustuskäytännöt: Ehdotukset niiden kehittämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi

³⁹ Rahapeli-toiminnan tuotoista myönnetty avustukset – Hallinnoinnin asianmukaisuus ja tuloksellisuuden edellytykset

Maaseudun hankerahoitus ja Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 -ohjelma vaikuttavat myönnetyin rahoituksen ja hankkeiden määrän perusteella merkittävältä kansalaisyhteiskuntarahoitukselta. Rahoitustietoja ja hankkeita tarkasteltaessa on syytä ottaa huomioon, että rahoitusohjelmat ja rahastot ovat keskenään erilaisia, joten rahoituksen määrä tai hankkeet eivät ole sellaisenaan vertailukelpoisia. Rahoitustietoja voi tutkia tätä tarkemmin arviointiraportin liitteessä.

EU-hankerahoituksen kohdentumisesta järjestöille ei ole saatavilla selkeää kokonaiskuvaa, vaan tiedonkeruu ja raportointi vaihtelevat aikatauluineen ja käytäntöineen. Rahoitustietoja ei voi myöskään verrata jatkuvaluonteisiin valtionavustuksiin, mutta rahoitustietoja on hyödyllistä koota tulevan ohjelmakauden seurannan suunnittelua varten. Järjestöille myönnetyin hankerahoituksen avoimuudessa ja läpinäkyvyydessä on vielä kehittämisen varaa.⁴⁰

Rahoitusohjelmat ja rahastot tarjoavat erilaista neuvontaa, ohjausta ja tukea järjestöille. Neuvontaa ja tukea on tai on ollut saatavilla myös erilaisten järjestöjen ja hankkeiden, kuten EU Sportin, Luovan verkon tai Koonto-hankkeen ansiosta.^{41 42 43} Hankkeita saatetaan myös suunnitella yhdessä monen toimijan kesken esimerkiksi hankeklinoissa. Business Finland tarjosi rahoitusneuvontaa myös järjestöille kuluvan ohjelmakauden alussa, mutta palvelua supistettiin, minä jälkeen Suomesta on puuttunut järjestöille tarkoitettu kansallinen, rahoitusohjelmia ja rahastoja yhdistävä rahoitusneuvontapalvelu.⁴⁴

1.2 Arvioinnin tavoitteet ja toteutus

Arvioinnin tavoitteet

Valtion kestäväin kehityksen yhtiö Motiva arvioi syksyllä 2025, millaisia valmiuksia järjestöillä on hakea ja hyödyntää EU-hankerahoitusta. Lisäksi Motiva

⁴⁰ Kansalaisjärjestöille myönnettyin EU-rahoitukseen liittyvä avoimuus

⁴¹ Suomessa toteutettiin 1 055 liikunnallista EU-rahoitteista hanketta 2021–2023

⁴² Luova verkko -koordinaatiohanke

⁴³ Kansalaistoimijalähtöisen kehittämisen koordinaatio- ja viestintähanke (Koonto)

⁴⁴ Enterprise Europe Networkin EU-rahoitusneuvonta

arvioi järjestöjen palveluntarpeita neuvonnan, ohjauksen ja tuen kehittämiseksi, jotta yhä useampi järjestö voisi hakea ja saada rahoitusta.

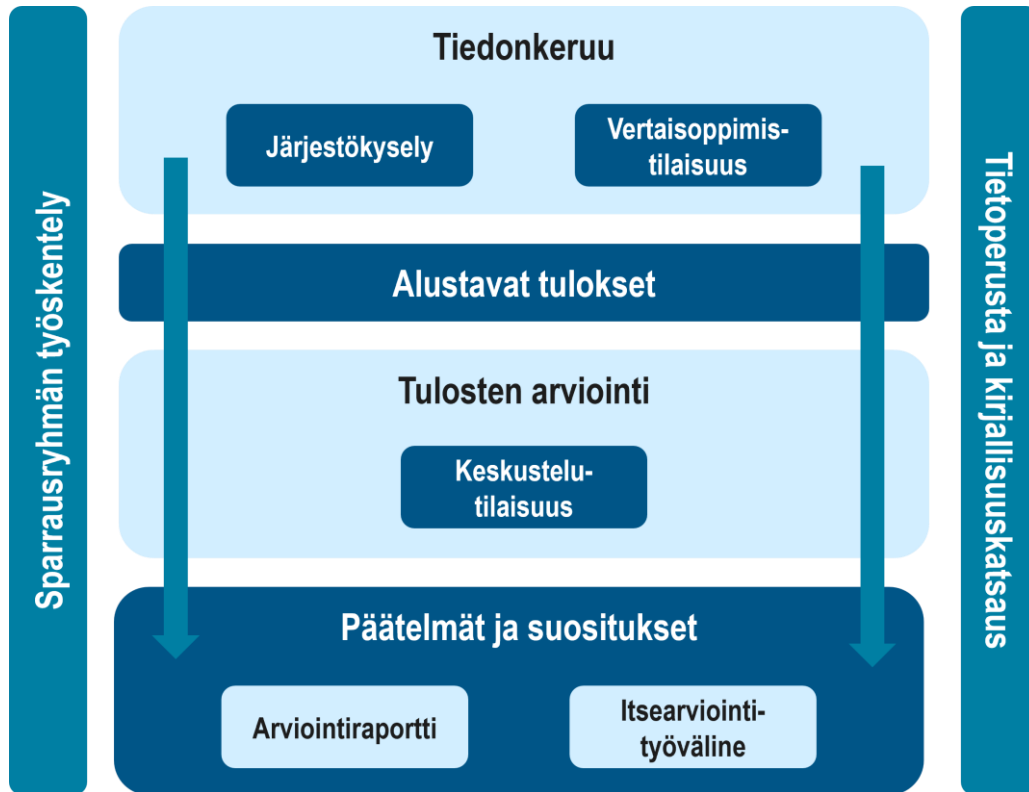
Arvioinnin tavoitteena oli

1. kuvata järjestöjen valmiuksia hakea ja hyödyntää EU-hankerahoitusta toiminnassaan,
2. tunnistaa järjestöjen kohtaamia esteitä ja ehdottaa keinoja niiden purkamiseksi,
3. tarjota järjestöille konkreettinen työväline oman toiminnan suunnitteluun ja arviointiin sekä
4. tehdä valtionhallinnolle arviointiin perustuvia suosituksia uuteen rahoitusohjelmakautteen valmistautumiseksi.

Arvioinnin toteutus

Arviointi toteutettiin tiiviinä sprinttinä syyskuusta marraskuuhun 2025. Motiva laati arviointiraportin lisäksi yhteiskehittämiseen perustuvan työvälineen, jota järjestöt voivat hyödyntää toiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa sekä valmiuksien kehittämisessä. Työväline kuvataan tämän raportin viidennessä luvussa.

Kuvio 1. Arvioinnin vaiheet

Arvioinnin suunnitteluun ja toteutukseen osallistui sparrausryhmä, johon kutsuttiin asiantuntijoita sekä järjestöistä että rahoitusohjelmista ja rahastoista. Sparrausryhmä osallistui arvioinnin kaikkiin vaiheisiin, mikä lisäsi erityisesti järjestöjen osallisuutta.⁴⁵ Sparrausryhmä kokoontui arvioinnin aikana kolmesti. Ryhmän työskentelyn tavoitteena oli varmistaa valmistelun laatua, validoida tuloksia ja tuotoksia sekä viedä arvioinnin tuloksia käytäntöön.

Sparrausryhmän jäsenet

- **Marianne Selkäinaho**, johtava asiantuntija, maa- ja metsätalousministeriö, Euroopan maaseuturahoitus
- **Kati Torniainen**, erityisasiantuntija, työ- ja elinkeinoministeriö, EURA-hallintoviranomainen
- **Tuire Pylvänäinen**, asiantuntija, sisäministeriö, AMIF-rahasto

⁴⁵ Valtioneuvosto 2025: Lainvalmistelun kuulemisopas

- **Julie Breton**, toiminnanjohtaja, Moniheli ry
- **Heli Walls**, Leader-kehittämistyön päällikkö, Suomen Kylät ry
- **Jessica Lerche**, utvecklingschef, Föreningen Luckan, tjänstledig; projektchef, Sydkustens landskapsförbund
- **Kaisa Larjomaa**, yhteiskuntasuhdepäällikkö, Suomen Olympiakomitea
- **Miia Nahkuri**, erityisasiantuntija, SOSTE Suomen Sosiaali ja terveys
- **Hanna Lämsä**, toiminnanjohtaja, Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituutit
- **Laura Lamberg**, hankepäällikkö, Nuorisoala ry

Motiva järjesti kaksi järjestöille suunnattua tilaisuutta osana arviointia. Verkon välityksellä järjestettyihin tilaisuuksiin osallistui yhteensä 130 järjestöjen edustajaa. Ensimmäinen järjestöjen vertaisoppimiseen tarkoitettu tilaisuus järjestettiin lokakuussa, jolloin kuultiin esimerkkejä avaintekijöistä, joilla järjestöt ovat onnistuneet hakemaan ja hyödyntämään EU-hankerahoitusta. Tilaisuus rajattiin 50 osallistajaan työskentelytavan vuoksi.

Vertaisoppimistilaisuuden tavoitteena oli tunnistaa rahoituksen hakemisen haasteita ja kehittämiskohteita, pohtia, miten tunnistettuja esteitä voidaan purkaa sekä saada tietoa järjestöjen valmiuksista. Tilaisuudessa hyödynnettiin keskustelujen lisäksi pienryhmätyöskentelyä.

Toinen tilaisuus järjestettiin marraskuussa. Ennen sitä järjestöjä pyydettiin vastaamaan verkkokyselyyn, jolla selvitettiin järjestöjen valmiuksia. Tietoa kyselystä välitettiin muun muassa valtioneuvoston asettamien toimikuntien kautta sekä esimerkiksi suoraan kansalaisjärjestöstrategiahankkeen sidosryhmille. Kysely oli avoinna 10.10.2025–26.10.2025, minkä aikana kyselyyn saatiin 74 vastausta.

Marraskuun tilaisuudessa esiteltiin verkkokyselyn alustavia tuloksia ja niihin perustuvia suosituksia sekä käytiin keskustelua tulosten merkityksestä. Lisäksi tilaisuudessa esiteltiin luonnos em. työvälisestä, josta pyydettiin kehittäväää ja korjaavaa palautetta.

Tilaisuuksien osallistujamäärä oli kohtuullinen, mutta verkkokyselyn vastaajamäärä jäi suunniteltua vähäisemmäksi. Siksi arviointiraportin luonnos julkais-

tiin Ota kantaa -palvelussa 14. tammikuuta 2026. Luonnoksesta kerättiin palautetta 14.1.2026–25.2.2026 aineistonkeruun laajentamiseksi ja analyysin syventämiseksi, mitä kuvataan tämän raportin kuudennessa luvussa.

1.3 Arvioinnin rajaukset ja muut huomiot

Arvioinnin kohteena olivat ensisijaisesti järjestöjen valmiudet ja palveluntarpeet. Järjestöt antoivat myös muuta palautetta rahoituskäytännöistä ja rahoituksen kohdentamisesta. Esimerkiksi Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 -ohjelman rahoitusta kohdennettiin uudelleen puolustusvalmiuksien kehittämiseksi, mikä herätti keskustelua järjestövaikutusten arvioinnista.⁴⁶

Arvioinnin kohteena eivät olleet rahoitusohjelmat tai rahastot tai niiden toimintatavat, kuten hankerahoituksen hakeminen tai hallinnoiminen tai digitaalisten palveluiden kehittäminen. Rahoitusohjelmien ja rahastojen erityispiirteiden tunnistaminen ja rahoituskäytäntöjen ymmärtäminen on kuitenkin keskeistä, kun tavoitteena on, että yhä useampi järjestö hakee tai saa hankerahoitusta. Siksi päätelmien arviointi ja suositusten harkinta on olennaista hallinnonaloilla, joilla on myös runsaasti tietoa järjestöistä kohderyhmänä.

Arviointia täydentää lokakuussa 2025 julkaistu raportti valtionavustuskäytänteiden uudistamisesta. Raportissa ehdotetaan, että valtionapuviranomaiset laajentavat kansalaisjärjestöjen EU-rahoitteisten hankkeiden osarahoittamista, mikä lisäksi kansalaisjärjestöjen valmiuksia hakea ja hyödyntää hankerahoitusta.⁴⁷ Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma linjaa erikseen, että erityisesti väkivallan ja rikollisuuden ennaltaehkäisytyötä tekevien kansalaisjärjestöjen EU-rahoitusmahdollisuuksia laajennetaan, mihin hankkeiden osarahoittaminen tarjoaisi yhden varteenotettavan mahdollisuuden.⁴⁸

Arvioinnissa viitataan myös kansalaisjärjestöjen varainhankinnan edellytysten kehittämiseen, mitä on selvitetty valtioneuvostossa erikseen viime vuosina.⁴⁹

⁴⁶ Uudistuva ja osaava Suomi -ohjelma: 300 milj. euron uudelleenkohdistukset puolustusvalmiuksien vahvistamiseksi Suomessa

⁴⁷ Valtionavustuskäytänteiden uudistaminen: Ehdotuksia valtionapuviranomaisille

⁴⁸ Vahva ja välittävä Suomi

⁴⁹ Järjestöjen varainhankinnan avustaminen ja tukeminen valtionavustustoiminnassa

⁵⁰ Arviointia tehtäessä oli myös käynnissä säädöshanke, jossa ehdotettiin kansalaisjärjestöille tehtävien rahalahjoitusten verovähennyskelpoisuuden laajentamista.⁵¹ Siksi varainhankinnan tarkempaa tarkastelua ei toistettu tässä arvioinnissa.

Järjestö-termiä käytetään arviointiraportissa vakiintuneen käytännön mukaisesti (rekisteröidyn) yhdistyksen synonyymina. Hankerahoitusta voivat hakea ja saada myös muut kansalaisyhteiskunnan toimijat, kuten säätiöt. Säätiöiden valmiuksia ja mahdollisia palveluntarpeita pitää tarvittaessa arvioida erikseen.

EU-hankerahoitus eroaa luonteeltaan valtionapuviranomaisten myöntämistä yleis- ja erityisavustuksista sekä esimerkiksi kunta- ja hyvinvointialueavustuksista. Järjestöille myönnettävistä yleisavustuksista vaikuttaa muodostuneen jatkuvaluonteista rahoitusta suhteellisen vakiintuneille saajille.⁵² ⁵³ Erilaisten avustusten ehdot ja rajoitukset eroavat myös toisistaan. EU-hankerahoitus ei korvaa valtionavustuksia tai muuta julkista rahoitusta järjestöille. Järjestöjen valmiuksien kehittämisen hyödyt eivät myöskään synny hetkessä.

Vuonna 2024 EU-jäsenyys maksoi Suomelle 55 euroa asukasta kohti.⁵⁴ Vaikka EU-saannon kasvattaminen on tätä vasten tärkeä tavoite, järjestöt päättävät itse, minkälaista julkista tai yksityistä rahoitusta ne hakevat – tai ovat hakematta. Järjestöt toteuttavat tarkoitustaan ja asettavat omat päämääränsä ja tavoitteensa. Tarpeisiin vastaavan rahoituksen hakeminen edellyttää järjestöissä myös itsearviointia, eikä kaikki hankerahoitus sovi kaikille järjestöille. Joillakin järjestöillä on myös tarve kehittää valmiuksiaan ennen hankerahoituksen hakemista.

Julkisen hallinnon on perusteltua varmistaa järjestöjen toimintamahdollisuuksia ja kehittää niiden toimintaedellytyksiä, kuten uudistaa rahoituskäytäntöjä ja

⁵⁰ [Järjestö- ja vapaaehtoistoimintaa koskevan sääntelyn kehittäminen: Selvityshenkilön raportti](#)

⁵¹ [Henkilöiden tuloverotusta ja eräitä muita verotusta koskevia muutoksia selvittävä hanke](#)

⁵² [Valtionavustuskäytänteiden uudistaminen: Ehdotuksia valtionapuviranomaisille](#)

⁵³ [Valtion liikuntatoimi](#)

⁵⁴ [EU-jäsenyys maksoi viime vuonna Suomelle 55 euroa asukasta kohden](#)

keventää hallinnollista taakkaa.⁵⁵ Hallinnon on vältettävä järjestöjen ohjaimista. Toisaalta hallinnon ja järjestöjen kumppanuuden vahvistaminen rahoitusta suunniteltaessa ja arvioitaessa on perusteltua.⁵⁶ ⁵⁷ EU-saannon lisääminen on merkittävä yhteistyömahdollisuus. Siksi arviointia tehtiin järjestölähtöisesti ja yhteistyökeskeisesti.

⁵⁵ Kansalaisjärjestöille myönnettyyn EU-rahoitukseen liittyvä avoimuus

⁵⁶ EU:n kansalaisyhteiskuntastrategia

⁵⁷ Practical Guide for Policymakers on Protecting and Promoting Civic Space

2 Aineisto ja tulokset

2.1 Järjestökysely

2.1.1 Vastaajat ja aineiston luonne

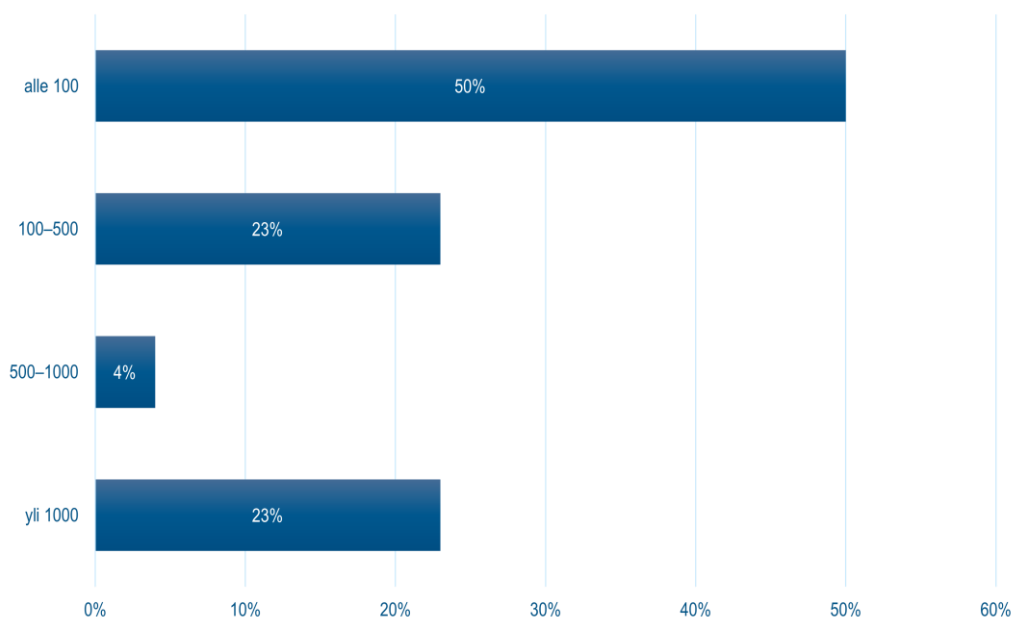
Järjestöille suunnatun verkkokyselyn [myöhemmin tässä raportissa järjestökyselyn] tavoitteena oli kerätä tietoa järjestöjen valmiuksista hakea ja hyödyntää EU-hankerahoitusta. Samalla kysyttiin järjestöjen rahoituskokemuksista ja niiden kohtaamista haasteista rahoitusta haettaessa.

Järjestökyselyyn saatiin yhteensä 74 vastausta. Vastausmäärä on kohtuullinen, mutta suunniteltua vähäisempi. Sen takia järjestöjen valmiuksista ei voitu tehdä merkittäviä yleistyksiä eikä näkemyksiä voitu ryhmitellä rahoitusohjelma- tai rahastokohtaisesti. Aineistosta ei myöskään ilmene, missä määrin järjestöjen näkemykset perustuivat mielikuviin hankerahoituksen hakemisesta. Kyselyn tulokset osoittavat kuitenkin suuntaa antavasti järjestöjen yleisiä valmiuksia ja palveluntarpeita kansallisessa toiminnassa.

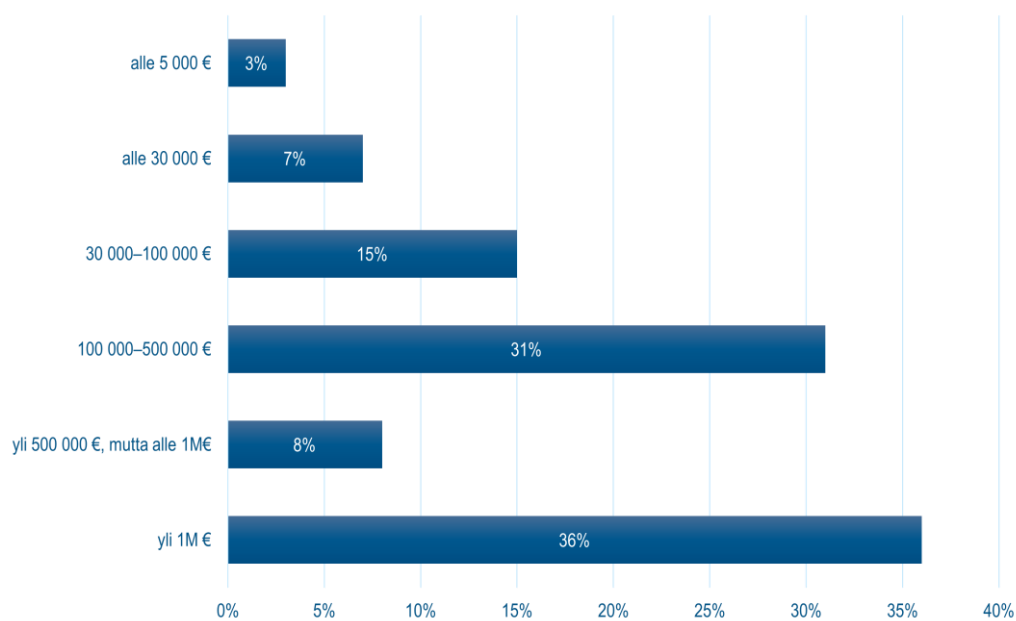
Järjestökyselyn vastaajat painoutuivat vahvasti sosiaali- ja terveystieteisiin, joiden vastaukset kattoivat 40,5 %:a vastauksista. Muilla toimialoilla toimivista järjestöistä saatiin yksittäisiä vastauksia; 1–9 vastausta per toimiala. Poliittisista ja uskonnollisista järjestöistä ja ympäristöjärjestöistä ei tullut lainkaan vastauksia. Vastausten määrään vaikutti hyvin todennäköisesti kyselyn rajallinen vastausaika sekä se, että kyselyn jakelu ei tavoittanut kaikkia kohderyhmään kuuluneita järjestöjä halutussa laajuudessa tai oikea-aikaisesti.

Järjestökyselyyn vastanneet henkilöt toimivat jäsenmäärältään ja vuosibudjettiltaan eri kokoisissa järjestöissä, mitä havainnollistetaan toisessa ja kolmannessa kuviossa. Lähes jokaisen vastanneen järjestön kieleksi oli rekisteröity suomi (70/74). Kolmessa tapauksessa kieli oli ruotsi. Yhden vastaajan järjestöllä oli kolme rekisteröityä kieltä, suomi, englanti ja arabia.

Kuvio 2. Vastaajat jäsenmäärien perusteella

Kuvio 3. Vastaajat vuosibudjettien perusteella

2.1.2 Järjestökyselyn tulokset

Järjestökyselyn tulokset ryhmitellään seuraavassa neljään kokonaisuuteen. Viidentenä kokonaisuutena kuvataan keskeiset rahoituksen hakemisen esteet kyselyn perusteella.

1 Johtaminen ja strateginen ote

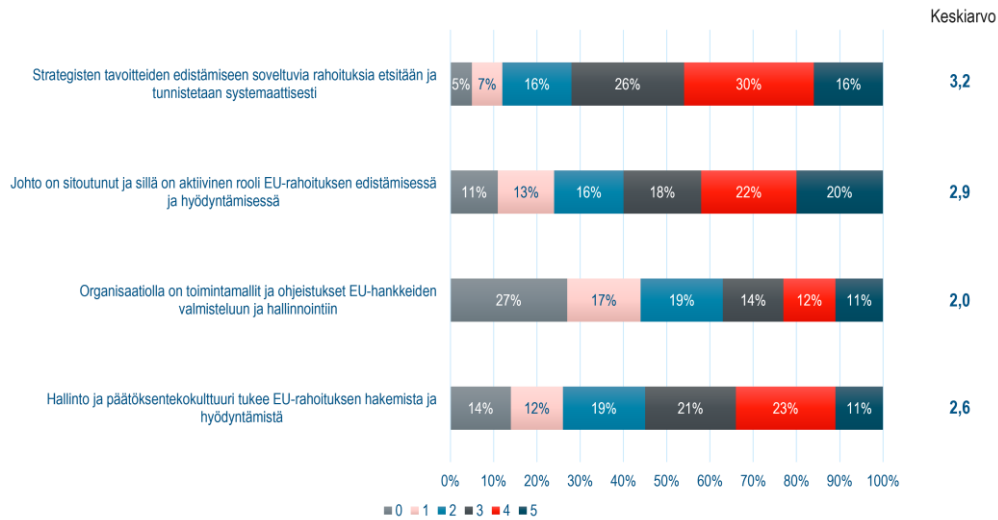
EU-hankerahoitus on usein tunnistettu järjestöjen strategiseksi mahdollisuudeksi. Noin kolmasosassa vastanneista järjestöistä EU-hankerahoitus oli huomioitu strategiassa (37 %:a) tai pitkän aikavälin taloussuunnitelmassa (34 %:a). Avovastauksissa todettiin, että hankerahoitus mainitaan myös muissa keskeisissä toimintaa ohjaavissa asiakirjoissa, kuten toiminta- ja taloussuunnitelmissa.

Olemme linjanneet sekä strategiassa että vuosittaisessa suunnitelmassamme, että hanketyön pitää edistää strategisia tavoitteitamme. Emme tee hankkeita vain hankkeiden vuoksi. Tämä mainitaan, mutta ei EU-rahoitusta erikseen, vaan sama koskee kaikkea hanketoimintaa.

Vaikka EU-hankerahoituksen hyödyntäminen tunnistettiin järjestöissä strategisesti tärkeäksi, monista järjestöistä puuttuivat rahoituksen hakemisen ja hyödyntämisen rakenteet ja työkalut. Strategisiin tavoitteisiin sopivia rahoituslähteitä etsittiin keskimäärin melko systemaattisesti (keskiarvo 3,2 kuusiportaisella asteikolla). Vastaukset painottuivat erityisesti suuriin ja ammattimaisesti toimiviin järjestöihin.

Järjestön johdon nähtiin olevan melko sitoutunut EU-hankerahoituksen hyödyntämiseen (keskiarvo 2,9), mutta valmiita toimintamalleja ja ohjeistuksia oli melko heikosti käytössä (keskiarvo 2,0). Päätöksentekokulttuuri tuki EU-hankerahoituksen hyödyntämistä järjestöissä osittain (keskiarvo 2,6). Järjestökyselystä annetun yleisen palautteen perusteella monet johtamista ja strategista otetta koskevat osa-alueet tuntuivat pienille järjestöille epärelevanteilta.

Kuvio 4. Järjestön johtamisen arviointia

Vastaajia pyydettiin arvioimaan johtamisen näkökulmia asteikolla 0–5, jossa 0 = ei lainkaan/ei ole, 1 = vähäisesti, 2 = jonkin verran, 3 = hyvin, 4 = kiitettävästi ja 5 = erinomaisesti. Vastausvaihtoehto 0 tarkoitti sitä, että kyseinen asia ei toteudu järjestössä.

Järjestökyselyn tulokset kertovat järjestöjen tarpeesta kehittää johtamista sekä hallinto- ja päätöksentekokulttuuria, jotta reaktiivisesta toiminnasta siirryttäisiin kohti proaktiivista, EU-hankerahoitusta suunnitelmallisesti hakevaan toimintatapaan. Rahoituksen hyödyntäminen edellyttääkin monissa järjestöissä valmiuksien kehittämistä ja harjoittelua esimerkiksi kumppanuushankkeisiin osallistumalla.

EU-hankerahoituksen ehdot ja rajoitukset vaihtelevat rahoitusohjelmittain ja rahastoittain. Hankerahoituksen hakeminen ja hankkeiden toteuttaminen voi vaatia hyvin ammattimaista toimintaa, johon järjestöllä ei välttämättä ole valmiuksia tai resursseja. Nykyisessä tilanteessa hakuprosessit, rahoituksen käytön vaatimukset ja muut rahoitusehdot asettavat haasteita erityisesti pienille järjestöille, joilla on erityinen tarve rahoitukselle. Osaamisen ja resurssien niukkuuden koettiin rajoittavan laadukkaiden hakemusten laatimista sekä useissa rahoitushauissa vaadittavan omarahoitusosuuden kattamista.

Useat vastaajat nostivat esiin rahoituksen maksatukseen liittyvät haasteet, jotka korostuivat myös pienissä järjestöissä. EU-hankerahoitus maksetaan

pääsääntöisesti vasta toteutuneiden kustannusten perusteella ja raportin hyväksymisen jälkeen, mikä edellyttää järjestöiltä riittävää kassavirtaa ja maksuvalmiutta.

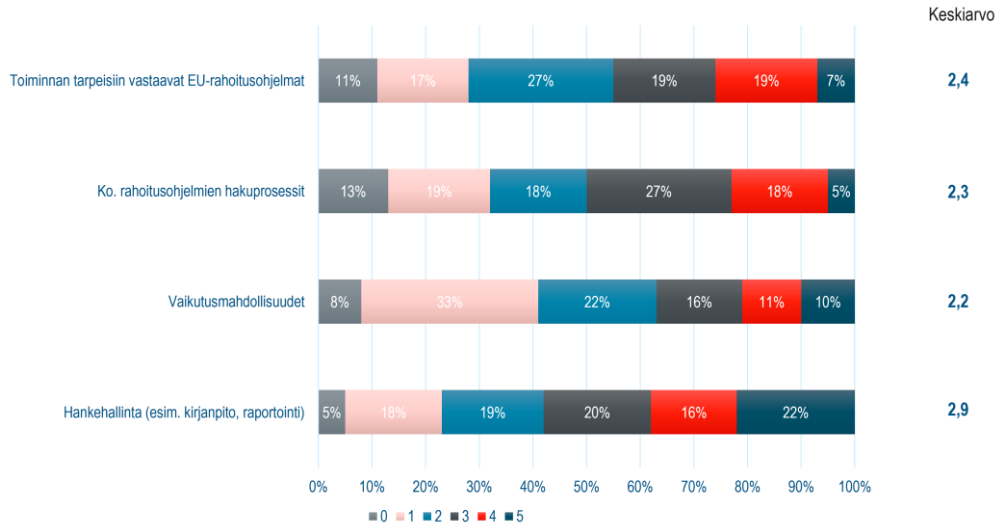
Rahoitus voidaan maksaa erissä, ja esimerkiksi Erasmus+ tai CERV-rahoitusohjelmassa voidaan maksaa ennakkomaksuja, jotta rahoituksen saajalla olisi käytössään käteisvaroja.⁵⁸ Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastosta on periaatteessa myös mahdollista hakea ennakkomaksua, mutta sen myöntämisen kriteerit ovat tiukat. Raportointi on edellytys rahoituksen maksamiselle, minkä takia hankkeen kulut on voitava kattaa omista varoista raportin hyväksyntään saakka. Kulujen kattaminen voi olla vaikeaa, jos järjestöllä ei ole omaa varainhankintaa.

2 Osaaminen ja resurssit

EU-hankerahoituksen hyödyntäminen edellyttää järjestöiltä osaamista, jota kyselyyn vastanneiden järjestöjen henkilöstöllä oli tulosten mukaan vaihtelevasti. Suurissa järjestöissä oli pieniä järjestöjä enemmän henkilöstöä, joka tunsii rahoitusohjelmat, hakuprosessit ja hankehallinnan käytännöt tai joilla oli mahdollisuutta perehtyä niihin. Pienissä järjestöissä osaaminen oli usein yksittäisten henkilöiden varassa, ja resursseja toiminnan kehittämiseen oli vähemmän kuin suurilla järjestöillä.

⁵⁸ Mitä tapahtuu hakemuksen hyväksymisen jälkeen?

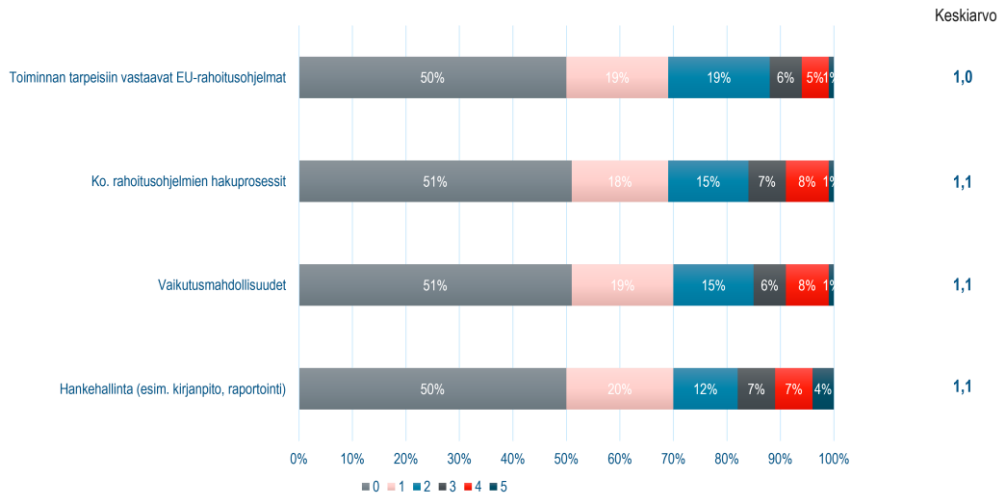
Kuvio 5. Järjestön henkilöstön tuntemus EU-hankerahoituksesta

Vastaajia pyydettiin arvioimaan henkilöstön tuntemusta asteikolla 0–5, jossa 0 = ei lainkaan/ei ole, 1 = vähäisesti, 2 = jonkin verran, 3 = hyvin, 4 = kiitettävästi, 5 = erinomaisesti

Järjestökyselyn vastaajien joukossa vapaaehtoisten rooli EU-rahoitteisissa hankkeissa oli kokonaisuudessaan vähäinen (keskiarvo 1,0–1,1), vaikka pienet järjestöt näyttivät hyödyntävän vapaaehtoistensa osaamista jonkin verran enemmän kuin suuret järjestöt. Tämä viitanee siihen, että EU-rahoitetut hankkeet nojaavat vaativuutensa takia usein palkattuun henkilöstöön.

Kuvio 6. Järjestön vapaaehtoisten tuntemus EU-hankerahoituksesta

Vastaajia pyydettiin arvioimaan vapaaehtoisten tuntemusta asteikolla 0–5, jossa 0 = ei lainkaan/ei ole, 1 = vähäisesti, 2 = jonkin verran, 3 = hyvin, 4 = kiitettävästi, 5 = erinomaisesti

Järjestöiltä kysyttiin avoimella kysymyksellä, mitä osaamista EU-hankerahoituksen hakemiseen ja hallinnointiin tarvittaisiin lisää. Keskeisimmät osaamistarpeet liittyivät rahoitusohjelmien ja hakuprosessien tuntemukseen (20 mainintaa), hankehakemusten laadintaan ja kirjoittamiseen (18 mainintaa) sekä taloushallintoon ja raportointiin (16 mainintaa). Lisäksi esiin nousivat projektinhallinta ja vaikuttavuuden arviointi (12 mainintaa). Keskeisiä osaamistarpeita luonnehditaan lyhyesti seuraavassa vastaajien palautteiden perusteella.

Rahoitusohjelmien ja hakuprosessien tuntemus: Tarvitaan toiminnan tarpeisiin vastaavaa EU-hankerahoitusta ja oikea-aikaista tietoa tulevasta rahoitushauista.

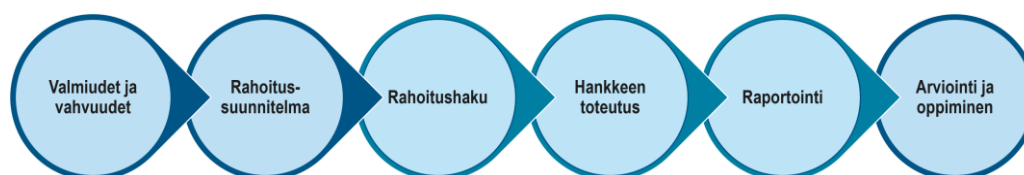
Hankehakemusten laadinta ja hallinnointi: Hankehakemuksen laatimista helpottaisi riittävän selkeät ohjeet ja helposti ymmärrettävät kysymykset sekä mallivastaukset, joita käyttää suunnittelun tukena.

Projektinhallinta ja vaikuttavuus: EU-rahoituksella toteutettuihin hankkeisiin liittyy vaatimuksia vaikuttavuudesta. Järjestöillä ei välttämättä ole käytössään tähän tarkoitukseen tarvittavia työvälineitä tai digitaalisia palveluja.

Taloushallinnointi ja raportointi: Rahoituksen käytön raportointi on joissakin tapauksissa liian byrokraattista. Lisäksi käytössä olevat digitaaliset palvelut eivät aina ole tarkoituksenmukaisia.

Järjestökyselyn perusteella voidaan todeta, että järjestöillä on osaamistarpeita läpi koko prosessin rahoitusmahdollisuuksien tunnistamisesta hankkeen tulosten ja vaikutusten seurantaan ja arviointiin asti. Ennakoivan suunnittelun merkitys korostuu myös siksi, että rahoituksen hakuajat vaihtelevat. Niitä voi ennakoita esimerkiksi toimeenpanosuunnitelmien avulla.⁵⁹ Rahoitusprosessin vaiheita luonnehditaan tiiviisti kuviossa 7.

Kuvio 7. Rahoitusprosessin vaiheita

Järjestökyselyn vastauksissa painottui erityisesti rahoitusprosessin alkuvaiheen haasteet. Se että järjestöt ylipäättään saavat hankehakemuksen laadittua ja rahoituksen haettua, vaatii monessa järjestössä suuria ponnisteluja ja valintaa vähäisten resurssien kohdentamisessa.

Moni kyselyyn vastannut järjestö nosti osaamistarpeiden rinnalla esiin puutteelliset resurssit. Varsinkaan pienillä järjestöillä ei ole aikaa opetella uudenlaisia hakukäytäntöjä tai palveluiden käyttöä, kuten oheinen lainaus osoittaa. Näillä järjestöillä ei myöskään välttämättä ole mahdollisuutta kehittää rahoitusprosessin vaatimaa osaamista muun toiminnan ohessa.

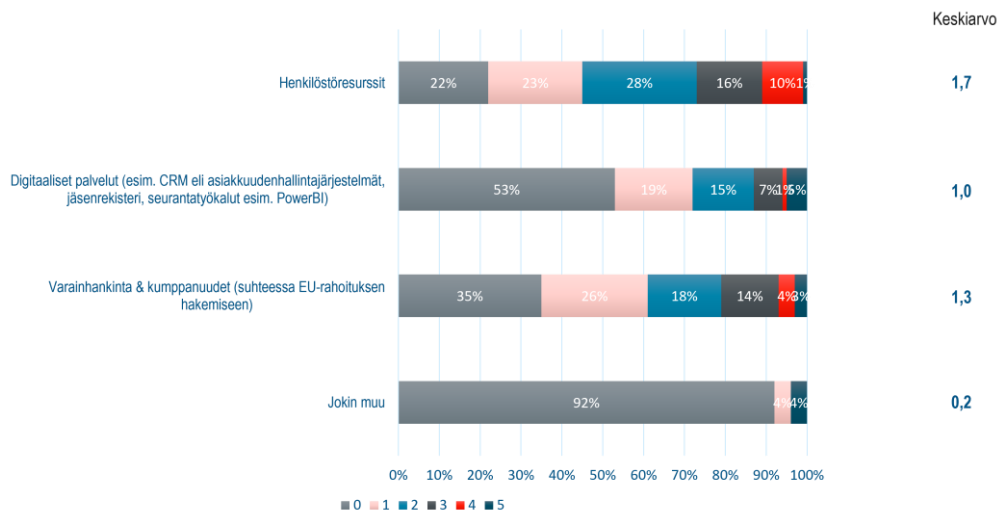
Man behöver förstå ansökningssystemet och kunna formulera utvecklingsmål i "EU-termer". Tyvärr finns det inte tid och resurser att lära in sig i nya system och utveckla organisationen med detta kunnande vid sidan av den pågående verksamheten, särskilt inte i nedskärningstider. För

⁵⁹ Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston (AMIF) toimeenpanosuunnitelma 2025–2026

små organisationer behövs "hands-on" beskrivningar om tex hur administrationen ska se ut för att kunna hantera EU-projekt.

Järjestökyselyn tulokset, ja kuvio 8, viittaavat siihen, että monilla järjestöillä oli rajalliset henkilöstöresurssit rahoitukseen hakemiseen ja hallintoitiin sekä rahoituksen käytön raportointiin (keskiarvo 1,7) sekä vähäinen käytettävissä oleva tuki digitaalisten palvelujen (keskiarvo 1,0), varainhankinnan (keskiarvo 1,3) tai kumppanuuksien osalta.

Kuvio 8. Rahoituksen hakemisen ja hallinnoimisen resursointi

Vastaajia pyydettiin arvioimaan resursointia asteikolla 0–5, jossa 0 = ei lainkaan/ei ole, 1 = vähäisesti, 2 = jonkin verran, 3 = hyvin, 4 = kiitettävästi, 5 = erinomaisesti

Vähäiset resurssit herättävät kysymyksen siitä, joutuvatko järjestöt kilpailemaan EU-hankerahoituksesta keskenään ja muiden hakijoiden, kuten kuntien, korkeakoulujen tai muiden suurten yhteisöjen kanssa epätasaisin lähtökohdin.⁶⁰ Järjestöillä ei ole monien muiden yhteisöjen tavoin lakisääteistä perusrahoitusta, jota muut harkinnanvaraiset avustukset täydentävät, minkä vuoksi

⁶⁰ Vrt. esim. [Kuntaliitto 2024: EU-rahoituksen hyödyntäminen kunnissa](#)

avustuksilla on niin suuri merkitys järjestöjen varsinaiselle toiminnalle ja hankkeille.⁶¹

Järjestökyselyn vastaajien taustatiedot ja tulokset vahvistavat käsitystä siitä, että järjestöt ovat hyvin monimuotoisia ja että niillä on erilaiset valmiudet hakea rahoitusta. Suomessa toimii hyvin suuria järjestöjä, jotka ovat kokeneita hankerahoituksen hakijoita. Toisaalta Suomessa on paljon pienimuotoista kansalaistoimintaa. Järjestöllä ei välttämättä ole aiempaa kokemusta rahoituksen hakemisesta, jolloin valmiuksien kehittäminen on vaativampaa. Vertailukohdaksi sopinee varainhankinnan käynnistäminen tai kehittäminen järjestöissä: järjestöillä on erilaiset lähtökohdat suunnitella varainhankintaa tai tehdä sitä tuloksellisesti.⁶²

Järjestökyselyn tulosten perusteella näyttää siltä, että hyvin ammattimaisesti toimivilla järjestöillä on suurempi todennäköisyys saada EU-hankerahoitusta kuin niillä järjestöillä, joilla on vähäiset resurssit. Julkisen rahoituksen kohdentumisesta ja kasautumisesta tarvitaan kuitenkin lisää tietoa tällaisten päätelmien tueksi.

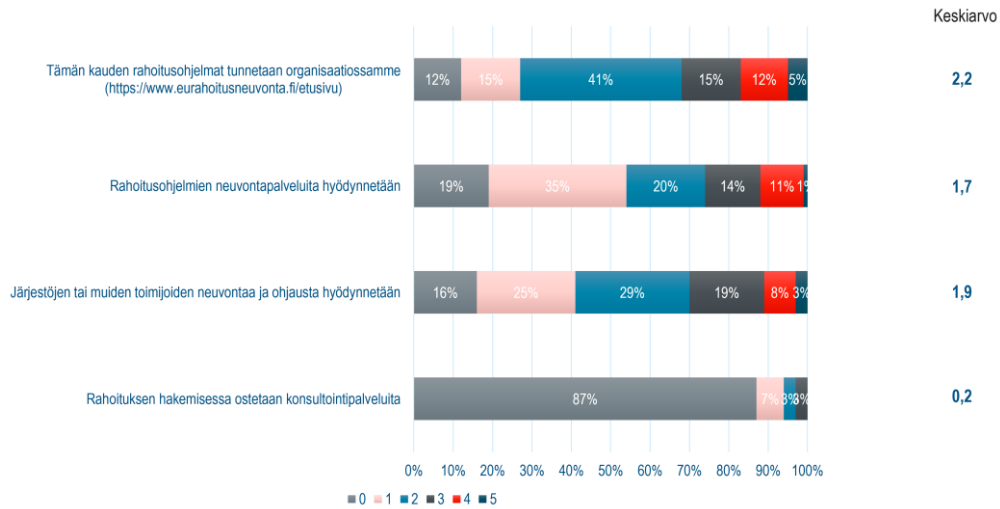
3 Tuki ja neuvonta

Kuluvan ohjelmakauden 2021–2027 rahoitusohjelmat ja rahastot tunnettiin kyselyyn vastanneissa järjestöissä kohtalaisesti (keskiarvo 2,2), mitä voi selittää se, että ohjelmakausi on edennyt jo pitkälle. Toisaalta tulos voi kertoa siitä, että rahoitusohjelmien ja rahastojen viestintä on tavoittanut potentiaaliset hakijat hyvin. Suurissa järjestöissä tuntemus oli hieman muita järjestöjä vahvempaa.

⁶¹ Valtionavustustoiminnan kehittämisen materiaalipankki

⁶² Järjestöjen varainhankinnan avustaminen ja tukeminen valtionavustustoiminnassa

Kuvio 9. Neuvontaan liittyviä asioita järjestöjen näkökulmasta

Vastaajia pyydettiin arvioimaan neuvontaan liittyviä asioita asteikolla 0–5, jossa olivat 0 = ei lainkaan/ei ole, 1 = vähäisesti, 2 = jonkin verran, 3 = hyvin, 4 = kiitettävästi, 5 = erinomaisesti

Kuviossa 9 näkyvät neuvontaan ja ohjaukseen liittyvät osa-alueet sijoittuivat selvästi keskiarvon alapuolelle. Rahoitusohjelmien ja rahastojen neuvontapalveluita (keskiarvo 1,7) tai muiden toimijoiden tarjoamaa neuvontaa ja ohjausta (keskiarvo 1,9) hyödynnettiin melko vähän. Järjestöt eivät olleet käytännössä ostaneet lainkaan konsultointipalveluja (keskiarvo 0,2). Tämä havainto haastaa pohtimaan, eivätkö käytössä olevat palvelut vastaa järjestöjen tarpeita tai eikö järjestöille ole saatavissa vastaavia rahoituspalveluita kuin esimerkiksi yrityksille. Julkisten palveluiden käyttöä ja konsultointipalveluiden ostamista olisi hyödyllistä verrata EU:n jäsenvaltioiden kesken, jotta nähtäisiin, miten Suomi eroaa tuen muotoineen muista maista.

Avointen kysymysten vastausten perusteella järjestöt hyödynsivät EU-hanke-rahoitukseen liittyvässä neuvonnassa ensisijaisesti vertaistukea ja verkostojaan, kuten muita järjestöjä, vapaaehtoisia ja kansainvälisiä kumppaneita. Lisäksi järjestöt hyödynsivät oppilaitosyhteistyötä. Ministeriöt ja virastot olivat merkittäviä tukijoita ja tiedottajia. Osa vastanneista järjestöistä oli osallistunut erilaisiin tilaisuuksiin ja työpajoihin sekä hankekliniikkiin. Rahoitukseen liittyvää tietoa haettiin myös verkosta.

Vaikka järjestöt tekivät jonkin verran yhteistyötä julkisen hallinnon kanssa ja osallistuivat kansainvälisiin verkostoihin, ne kaipasivat nykyistä selkeämpää ja henkilökohtaisempaa neuvontaa, joka olisi myös keskitettyä. Järjestöt toivoivat erityisesti käytännönläheistä ja vaiheittain etenevää ohjausta rahoituksen hakemiseen. Pitkäkestoiset koulutukset ja digitaalisten palveluiden hyödyntäminen kuuluivat myös järjestöjen toiveisiin.

Koulutukset ovat olleet yleisesittelyjä, tarvitaan hands-on -ohjausta.

Rautalangasta väännetty koulutus on todella tarpeen. Myös erilaisten rahoitusmallien yhdistämiseen (esim. EU-hankerahoitus + Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen myöntävät valtionavustukset) tarvitaan osaamista.

Toivoisin pidempää koulutusta hankehakemiseen liittyen. Muutaman tunnin kurssi ei oikein riitä. Sitten kun hakemuksen laatiminen on käsillä, on aina kiire eikä apua tahdo saada mistään. Henkilökohtainen sparraus olisi hyvä. Jokin varmistustyökalu, että hakemus on oikein laadittu ja täyttää kriteerit.

4 Hankekokemus ja kumppanuudet

Järjestökyselyn perusteella kumppanuudet olivat järjestöjen EU-rahoitteisissa hankkeissa yleisiä ja merkittäviä, mutta kumppanuuksien kehittämistä rajoittivat resurssien puute ja rahoitukseen liittyvä hallinnollinen taakka. Valtaosalla kyselyyn vastanneista järjestöistä oli kumppanuuksia tai kumppanuusverkostoja (89 %:a). Lähes kolme neljästä järjestöstä (73 %:a) kertoi olleensa mukana monen toimijan yhteisessä hankkeessa.

Kokemus hankekumppanina toimimisesta (77 %:a) oli huomattavasti yleisempää kuin kokemus päähakijana toimimisesta (59 %:a). Noin joka kolmannella järjestöllä oli kokemusta myönnetyn rahoituksen edelleen välittämisestä muille järjestöille.

Kuitenkin vain puolet vastanneista järjestöistä (49 %:a) koki, että omalla järjestöllä oli valmiuksia rakentaa kumppanuushankkeita tai johtaa niitä. Tämä kertoo siitä, että järjestöt ovat potentiaalinen kumppani EU-hankerahoitusta haettaessa ja EU-rahoitteisia hankkeita toteutettaessa, mutta johtamiseen tai

resursseihin liittyvät tekijät voivat estää järjestöä tekemästä tavoitteellista kumppanuustyötä tai liittymästä mukaan suunniteltuun hankkeeseen.

Kumppanuuksia on alettu rakentaa ja kiinnostusta on puolin ja toisin, mutta ensikertalaisena tuntuu todella suurelta vastuulta lähteä päätoteuttajaksi.

Moni järjestö kertoi olleensa mukana EU-rahoitteisissa hankkeissa tai vastavissa kansainvälisissä kumppanuuksissa, mutta yleensä osatoteuttajan roolissa. Useat järjestöt kuvasivat myös kumppanuuksien rakentamisen ja ylläpidon olevan riippuvaisia henkilöstöresursseista ja rahoituksesta. Yhdessä tapauksessa järjestö osallistui hankkeen suunnitteluun, muttei päässyt mukaan enää hankkeen toteutusvaiheeseen, koska järjestöllä ei ollut vaadittavaa oma-rahoitusta.

Kumppanuuksien rakentaminen ja ylläpito edellyttävät henkilöresursseja. Koska järjestöjen on nyt vaikea saada rahoitusta ja pitää riittävästi henkilöresursseja, on vaikeaa toteuttaa tavoitteellista ja vahvistuvaa sidosryhmäyhteistyötä ja kumppanuuksia.

Kumppanuuksien rakentamista hankaloitti puuttuvien resurssien lisäksi aikataulupaine ja raskaat rahoitusprosessit. Useat järjestöt toivat esiin, että lyhyet hakuajat vaikeuttivat osallistumista ja konsortioiden eli organisaatioiden väliaikaisten yhteenliittymien muodostamisen oli vaativaa.

Hankehaussa tulee aina kiire, eikä hankekumppanuuksiin ehditä panostaa tarpeeksi ennen hakua. Hankesuunnitteluun saisi osallistua isompi ryhmä organisaatiosta, mutta aina on liian kiire kaikilla.

Järjestökyselyn vastaukset osoittivat, että järjestöt ovat motivoituneita toimimaan yhteistyössä muiden kanssa, mutta ne tarvitsevat tukea kumppanuustyöhön ja EU-rahoitteisten hankkeiden hallinnointiin. Erityisesti pienet järjestöt kokivat, että rahoituskäytännöt suosivat suuria, hyvin ammattimaisesti toimivia järjestöjä. Käytössä olevien menettelytapojen uudistaminen on harkinnan arvoista.

Esimerkiksi Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston käytäntöjä arvioitaessa todettiin, että yksinkertaistetut kustannusmallit ja kustannusten

korvaamisessa käytetty Flat rate -menettely olivat keventäneet hakijoiden hallinnollista taakkaa, mutta menettelytapojen käyttö oli vielä rajallista.⁶³ Flat rate -menettely on käytössä myös esimerkiksi Horisontti Eurooppa -ohjelmassa.⁶⁴ Rahoitusohjelmissa ja rahastoissa on käytössä myös kertakorvausmallisia budjetteja, joiden tavoitteena on myös ollut yksinkertaistaa käytäntöjä.⁶⁵

5 Keskeiset esteet ja kehittämistarpeet

Kysyttäessä järjestöiltä kolmea keskeisintä EU-hankerahoituksen hyödyntämisen estettä, vastausvaihtoehtojen joukosta erottuivat henkilöstöressurssien riittämättömyys (70 %), rahoituksen hakemisen monimutkaisuus ja hallinnollinen raskaus (68 %) sekä järjestön taloudelliset esteet ja omarahoitusvaatimukset (65 %). Vastauksissa korostui, että monissa järjestöissä rahoitusta haettiin muiden töiden ohessa tai täysin vapaaehtoisvoimin. Monimutkaiset rahoitusprosessit kuormittivat erityisesti pieniä järjestöjä.

Olemme yhdistys, jolla ei ole palkattua henkilöstöä. Rahoituksen hakeminen ja hankehallinnointi tehdään vapaa-ajalla.

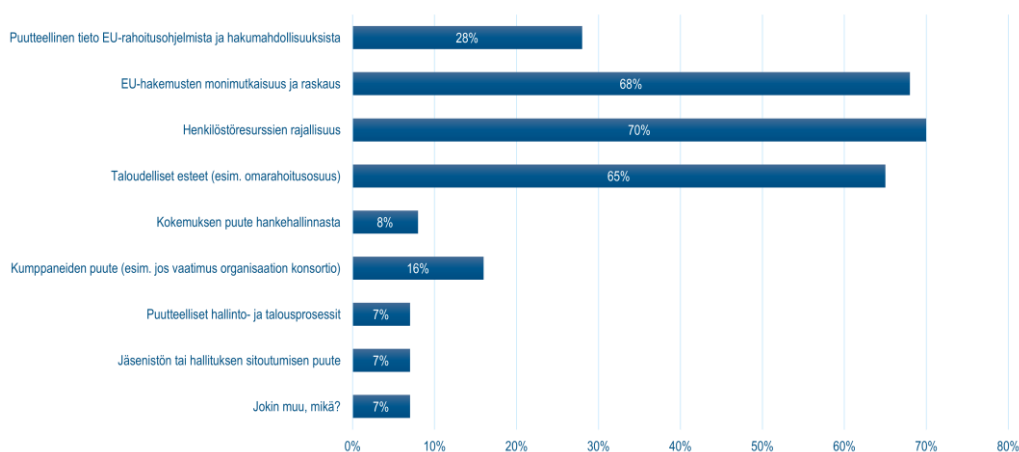
Hakemus on hyvin monipolvinen ja työläs tehdä. Suurimmissa organisaatioissa pystytään tekemään hienompia hakemuksia. Raportointi on hirveä prosessi ja siihen menee turkasesti aikaa.

⁶³ Proposal for a regulation of the European Parliament and The Council establishing the Union support for asylum, migration and integration for the period from 2028 to 2034

⁶⁴ Mikä on Horisontti Eurooppa?

⁶⁵ Ohjeet keskitetysti hallinnoitujen toimintojen kertakorvausbudjetteihin (lump sum)

Kuvio 10. Keskeiset esteet EU-hankerahoituksen hakemisessa ja hallinnoimisessa

Vastaajia pyydettiin valitsemaan enintään kolme estettä.

Taloudelliset esteet nousivat toistuvasti esiin järjestyksely vastauksissa. EU-hankerahoituksen hakemisessa tarvitaan lähtökohtaisesti omarahoitusta, jolla tarkoitetaan rahoituksen hakijan oman organisaation osuutta hankkeen rahoituksesta. Omarahoitusosuutta voidaan kattaa myös kansallisella vastinrahoituksella.

Vaatimus omarahoituksesta vaihtelee rahoitusohjelmittain, mutta on myös saatavilla hankerahoitusta, jonka myöntämisessä ei vaadita omarahoitusosuutta.⁶⁶ Vaatimus omarahoituksesta ei koske vain EU-hankerahoitusta, vaan sitä edellytetään pääsääntöisesti myös valtionavustuksia myönnettäessä, mikä osoittaa valtionavustuslain 688/2001 esitöiden perusteella avustussensaajan sitoutumista toimintaan tai hankkeeseen.^{67 68}

⁶⁶ Valtionavustuskäytänteiden uudistaminen: Ehdotuksia valtionapuviranomaisille

⁶⁷ Valtionavustusten hallinnoinnin perusteita ja hyviä käytäntöjä: Opas valtionapuviranomaisten tueksi

⁶⁸ Hallituksen esitys Eduskunnalle valtionavustuslaiksi ja laiksi valtion talousarviosta annetun lain 7 c §:n muuttamisesta, HE 63/2001

Poikkeuksen muodostavat esimerkiksi sosiaali- ja terveysjärjestöille myönnettävät valtionavustukset. Sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta annetussa laissa 284/2023 säädetään, että avustus saa kattaa valtionavustuksen kohteena olevasta toiminnasta ja hankkeesta aiheutuvien kokonaiskustannusten täyden määrän [kun muuta rahoitusta ei välttämättä ole saatavilla riittävästi tai ollenkaan].^{69 70}

Omarahoituksen puute muodostaa keskeisen taloudellisen esteen monille järjestöille EU-hankerahoitusta haettaessa. Monet järjestöt korostivat myös, että EU-hankerahoituksen kriteerit ja raportointikäytännöt suosivat suuria ja ammattimaisesti toimivia organisaatioita, mikä kaventaa pienten järjestöjen mahdollisuuksia osallistua hankehakuihin ja onnistua niissä.

Omarahoitusosuudet ovat suuri ongelma. Jos haluaisi lähteä kumppaniksi johonkin hankkeeseen, vaaditaan usein etukäteen tietoa omavastuuosuudesta – mutta ei ole paikkaa, josta sitä voisi hakea etukäteen.

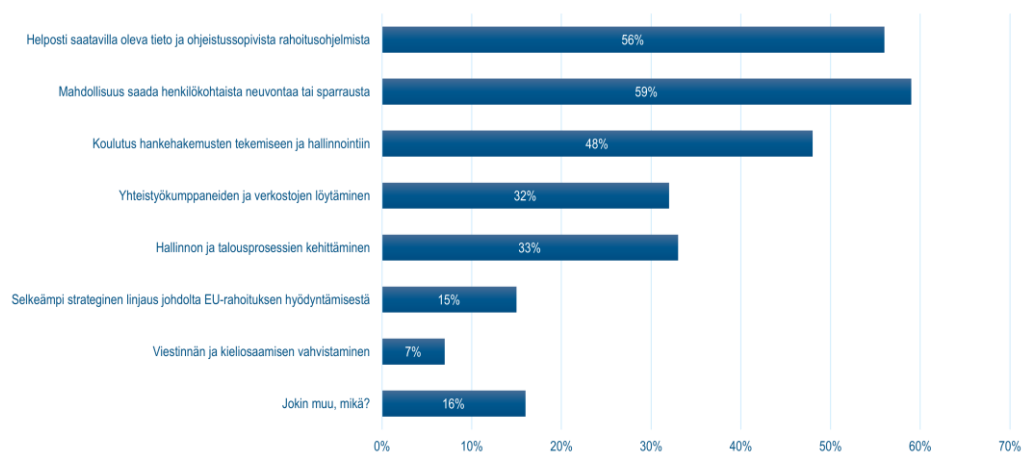
EU-rahoitusta menee liikaa samoille toimijoille, vähän kuin yleisavustuksena. Tämä ilmiö heikentää uusien toimijoiden mahdollisuuksia päästä mukaan.

Kysyttäessä, mitkä kolme asiaa edistäisivät rahoituksen hakemista ja hallinnointia, järjestöt korostivat tarvetta henkilökohtaiselle neuvonnalle tai sparraukselle (59 %:a). Helposti saatavilla oleva tieto ja ohjeistus sopivista rahoitusohjelmista (56 %:a) sekä hankehakemusten laadintaan tarkoitettut koulutukset saivat myös kannatusta vastausvaihtoehtojen joukosta. Hallinnon ja talousprosessien kehittämisen tarve korostui etenkin isoissa järjestöissä.

⁶⁹ Laki sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta 284/2023

⁷⁰ HE 269/2022

Kuvio 11. Rahoituksen hakemisen ja hallinnoinnin edistäminen

Valitse pyydettiin valitsemaan enintään kolme keinoa edistää rahoituksen hakemista ja hallinnoimista.

SPARRAUSRYHMÄN REFLEKTOINTI

Leader-toiminta ja -rahoitus

Arviointiin osallistunut sparrausryhmä tunnisti, että järjestökyselyn vastaajajoukko oli pieni, millä oli vaikutusta arviointiin. Vaikuttaa esimerkiksi siltä, ettei kysely tavoittanut maaseudun hankerahoitusta hakeneita tai saaneita, usein pieniä järjestöjä, joiden kokemus rahoituskäytännöistä voi olla erilainen kuin järjestökyselyyn vastanneiden.

Maaseudun kehittämishankkeita rahoittavat joko ELY-keskukset tai Leader-ryhmät, joita on Suomessa 53, joskin uudet elinvoimakeskukset aloittivat vuonna 2026 valtion aluehallinnon uudistuessa.^{71 72} Leader-toiminta edistää osallisuutta, lähidemokratiaa ja yhteisölähtöistä paikallista kehittämistä.⁷³ Suomalaiset Leader-ryhmät myöntävät rahoitusta keskimäärin 4,3 miljoonaa euroa kaudella 2023–2027.^{74 75}

Leader-rahoituksen käytännöt edistävät järjestöjen mahdollisuutta hakea ja saada rahoitusta. Leader-rahoitus ei lähtökohtaisesti edellytä omarahoitusta. Talkootyö voidaan myös ottaa huomioon rahoitusta myönnettäessä toisin kuin monissa muissa rahoitushauissa. Hankkeita toteuttavatkin monet ensikertalaiset.^{76 77}

Laaja maaseutuverkosto tukee järjestöjä rahoituksen hakemisessa, myös ruotsiksi. Leader-toiminta on ollut osa maaseuturahoitusta jo lähes 30 vuoden ajan, ja tutkijat ovat kehottaneet levittämään toimintaa kaupunkeihinkin.^{78 79}

⁷¹ Yrityksille myönnettäviin valtionavustuksiin liittyvien käytäntöjen kehittäminen

⁷² Valtion aluehallinnon uudistus

⁷³ Yhteisölähtöinen paikallinen kehittäminen

⁷⁴ Alueelliset erot kansalais- ja vapaaehtoistoiminnassa – tukemisen tarpeet ja verkostojärjestöjen rooli hyvinvointialueuudistuksessa

⁷⁵ Leaderistä vauhtia ja verkostoja oman paikkakunnan kehittämiseen

⁷⁶ Valtioneuvoston asetus maaseudun hanketoiminnan tukemisesta rahoituskaudella 2023–2027

⁷⁷ Maaseudun kehittämishankkeet: hankerekisteri

⁷⁸ Maaseutuverkosto

⁷⁹ Alueelliset erot kansalais- ja vapaaehtoistoiminnassa – tukemisen tarpeet ja verkostojärjestöjen rooli hyvinvointialueuudistuksessa

Taulukko 2. Yhteenveto järjestöjen valmiuksista ja ehdotuksia niiden kehittämiseksi

Teema	Tilannekuva	Kehittämisehdotukset
Järjestöjen valmiudet		
1 Johtaminen ja strateginen ote	EU-hankerahoitus tunnistettiin osana strategiaa vain joka kolmannessa järjestössä.	Mallit ja esimerkit järjestön talouden ja toiminnan strategisen suunnittelun tueksi Omavaraisuuden ja maksuvalmiuden vahvistaminen
2 Osaaminen ja resurssit	Resurssien rajallisuus muodosti suurimman esteen hakea tai hyödyntää EU-hankerahoitusta. Järjestöt tarvitsevat lisää osaamista kaikissa rahoitusprosessin vaiheissa.	Kohdennettu koulutus ja tuki erityisesti pienille järjestöille
3 Tuki ja neuvonta	Nykyisin saatavilla olevat palvelut eivät vastanneet järjestöjen tarpeisiin parhaalla mahdollisella tavalla. Tieto oli hajanaisista, eikä se aina tavoittanut järjestöjä oikea-aikaisesti.	Rahoitusohjelmien ja rahastojen palveluja täydentävä, keskitetty rahoitusneuvontapalvelu järjestöille Alueellisen tuen kehittäminen

		Hankerahoituksen hakemista tukevan sparrauksen järjestäminen helposti ymmärrettävän viestinnän rinnalla
4 Hankekokemukset ja kumppanuudet	Järjestöillä oli verkostoja, mutta kyky johtaa kumppanuuksia oli rajallinen. Kehittämishankkeisiin ei ole aina helppoa päästä mukaan, varsinkaan jos hanke-suunnitteluun ei ole resursseja.	Vertaisoppiminen Yhteiskehittäminen hankkeita suunniteltaessa Monimuotoisten kumppanuuksien tukeminen rahoitusta myönnettäessä
Ulkoiset esteet		
Rahoituskäytännöt ja käytössä olevat palvelut	Rahoitukseen liittyvä omarahoitusvaatimus ja järjestöjen maksuvalmius muodostavat hankerahoituksen hakemisen esteitä. Esteitä muodostavat myös raskas ja monimutkainen rahoitusprosessi sekä vaikeasti käytettävät digitaaliset palvelut.	Palveluiden ja prosessien kehittäminen Hallinnollisen ja taloudellisen taakan keventäminen Pienten kokeilujen mahdollistaminen ja innovaatiotoimintaan osallistumisen tukeminen EU-rahoitteisten hankkeiden osarahoittamisen laajentaminen valtionavustuksilla

2.2 Järjestöjen vertaisoppimistilaisuus

Järjestöjen vertaisoppimistilaisuus perustui yhteiskehittämiseen. Tilaisuuden havainnot ja huomiot syvensivät järjestökyselyn tuloksia ja tukivat niiden arviointia. Vertaisoppimistilaisuuteen osallistuneet järjestöt tunnistivat taulukon kolme mukaisesti, mitkä sisäiset ja ulkoiset tekijät edistävät ja estävät EU-hankerahoituksen hakemista ja hyödyntämistä järjestöissä.

Taulukko 3. Vertaisoppimistilaisuuden pienryhmäharjoitus

1 Sisäiset tekijät	2 Ulkoiset tekijät
<p>Järjestön omat valmiudet: Mikä on "tuuli purjeissamme"? Mikä toimii hyvin sisäisesti?</p>	<p>Menestymisen avaimet: Mitkä ulkoiset tekijät tukevat onnistumista ja menestymistä? Millainen tuki auttaa eteenpäin?</p>
<p>Jarrut: Mitkä ovat ankkurit, jotka pidättelevät meitä? Mikä hidastaa etenemistä?</p>	<p>Riskit ja ulkoiset esteet: Mitkä ovat ulkoiset riskit ja esteet, joihin saatamme törmätä?</p>

Järjestöjä pyydettiin vastaamaan taulukossa esitettyihin kysymyksiin pienryhmäharjoituksissa, jotka toteutettiin digitaalisesti verkon välityksellä. Osallistujia oli 50.

Sisäiset tekijät eli järjestöjen vahvuudet ja esteet hankerahoituksen hakemisessa

Vertaisoppimistilaisuudessa tunnistettiin useita sisäisiä tekijöitä, jotka joko edistivät tai estivät, jopa rajoittivat järjestöjen mahdollisuuksia hakea tai hyödyntää EU-hankerahoitusta. Järjestöjen vahvuuksina korostuivat osaaminen, motivaatio ja ketterä toimintakulttuuri. Järjestöillä oli usein vahva asiantuntemus omasta toiminta-alueestaan ja kohderyhmistään.

Monella järjestöllä oli aiempaa kokemusta kehittämishankkeista, joita oli rahoitettu hankeavustuksina myönnettyinä erityisavustuksina. Järjestöt olivat myös

valmiita kehittämään rahoitusosaamistaan. Kumppanuudet ja osaaminen toimia verkostoissa, myös kansainvälisesti, muodostivat vankan perustan monen järjestön EU-rahoitteiselle hankkeelle.

Henkilöstön innostuneisuus, kyky ideoida ja innovoida sekä valmius oppia uutta nähtiin merkittävänä voimavarana järjestöissä. Myös järjestön johdon tuki uusien rahoitusmahdollisuuksien hyödyntämisessä ja joustava organisaatiokulttuuri tukivat toiminnan kehittämistä järjestöissä. Useat järjestöt toimivat ketterästi ja pystyivät hakemaan EU-hankerahoitusta kumppanien tuella tai monipuolisen rahoituksen perusteella, joten omarahoitusvaatimus ei ole kaikille järjestöille yhtä ongelmallinen asia.

Vertaisoppimistilaisuus vahvisti järjestökyselyn tuloksia, sillä koetut haasteet olivat samanlaisia: suurimmat järjestöjen sisäiset esteet hakea rahoitusta liittyivät resurssien tai osaamisen puutteeseen. Järjestöt joutuvat valitsemaan, mihin ne käyttävät vähäiset resurssit ja puntaroimaan, millaisiin hankkeisiin niiden oli mahdollista osallistua.

Pienissä järjestöissä EU-hankerahoitukseen liittyvä osaaminen oli usein yhden tai muutaman henkilön varassa, mikä teki toiminnasta haavoittuvaa, jos henkilöstö esimerkiksi vaihtui. Osaamisen kasautuminen saattoi myös vaikeuttaa pitkäjänteistä kehittämistä tai vähentää hankkeiden vaikuttavuutta. Vähäinen omavaraisuus ja julkisen rahoituksen äkillinen väheneminen voivat lisätä järjestöjen taloudellisten tai toiminnallisten riskien todennäköisyyttä ja kielteisiä vaikutuksia.

Ulkoiset tekijät eli mahdollisuudet ja haasteet hankerahoituksen hakemisessa

Vertaisoppimistilaisuudessa tunnistettiin monia ulkoisia tekijöitä. Järjestöjen kokemat haasteet liittyivät erityisesti rahoitusjärjestelmän monimutkaisuuteen sekä tiedon ja tuen puutteeseen, mihin viitattiin myös järjestökyselyssä. Rahoituksen ehdot ja rajoitukset sekä koettu hallinnollinen ja taloudellinen taakka määriteltiin myös keskeisiksi haasteiksi rahoitusta haettaessa tai hakemista suunniteltaessa.

Järjestöt kokivat, että rahoitusohjelmien ja rahastojen prosessit olivat byrokrattisia ja päätöksenteko hidasta, mikä vaikeutti ennakointia ja toiminnan

pitkäjänteistä suunnittelua. Raportointivaatimuksiakin pidettiin monimutkaisina ja kuormittavina, mikä on tyypillinen palaute, kun järjestöt arvioivat rahoituskäytäntöjä.^{80 81 82}

Järjestöille tarkoitettu EU-hankerahoituksesta ei ole saatavilla tietoa yhdestä paikasta, joskin perustietoja rahoitusohjelmista on koottu yhteen eri verkkosivuille.^{83 84} Viranomaisilla on käytössä erilaisia palveluita rahoituksen hakemista varten. Niitä ovat esimerkiksi EURA 2021, EUSA2 ja Hyrrä -järjestelmät. Rahoitusta voidaan hakea myös suoraan Euroopan komissiolta, mikä vaikuttaa asiointiin. Komissiolla on käytössä yhteinen palveluportaali, jossa julkaistaan esimerkiksi tietoja avoimena olevista rahoitushauista.⁸⁵

Asiointin ja informoinnin monet kanavat voivat tehdä rahoituskokonaisuudesta vaikeasti hahmotettavan, eikä omiin tarpeisiin soveltuvaa ja haettavissa olevaa rahoitusta välttämättä tunnisteta oikea-aikaisesti. Monikielisten rahoitusasiakirjojen ja monikielisen neuvonnan puute vaikeutti myös asiointia.

Jotta yhä useampi järjestö hakisi ja saisi rahoitusta, asiointin, tiedonkeruun ja raportoinnin kehittäminen olisi harkinnan arvoista. Esimerkiksi Haeavustuksia.fi-palvelun kehittäminen vastasi edellä kuvatun kaltaisiin haasteisiin valtionavustustoiminnassa.⁸⁶ Yhteiset palvelut olisivat yksi tapa purkaa hankerahoituksen hakemisen esteitä ja lisätä toiminnan läpinäkyvyyttä ja vaikuttavuutta.

Vertaisoppimistilaisuuteen osallistuneet järjestöt pohtivat järjestöjen keskinäistä suhdetta ja asemaa suhteessa muihin rahoituksen hakijoihin. Suuret järjestöt olivat vahvemmassa asemassa rahoitusta haettaessa kuin pienet järjestöt, mikä vastasi järjestökyselyyn vastanneiden kokemusta. Toisaalta rahoit-

⁸⁰ [Valtionavustuskäytänteiden uudistaminen: Ehdotuksia valtionapuviranomaisille](#)

⁸¹ [Järjestöjä koskevat valtionavustuskäytännöt: Ehdotukset niiden kehittämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi](#)

⁸² [Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnan puheenjohtaja: kaikki järjestöt ovat arvokkaita ja tarvitsevat tukea varainhankintaansa](#)

⁸³ [EU-rahoitusneuvonta](#)

⁸⁴ [Rahoitukset, avustukset ja tuet](#)

⁸⁵ [EU Funding & Tenders Portal](#)

⁸⁶ [Valtionavustuspalvelut; Haeavustuksia.fi](#)

tuksen koettiin kohdentuvan alueellisesti epätasaisesti. Kunnilla ja korkeakouluilla vaikutti olevan enemmän henkilöstöä rahoituksen hakemiseen ja hallintoihin kuin järjestöillä. Elinkeinoelämän kilpailukyvyin ja toimintaedellytysten kehittämiseen vaikutti myös olevan omat laajat tukioorganisaationsa, kuten Brysselissä toimivat aluetoimistot.⁸⁷

Kansalaistoiminnan myönteisiä vaikutuksia yhteiskunnassa edistäisi se, että yhä useampi järjestö saataisiin mukaan ekosysteemeihin ja kehittämään innovaatioita esimerkiksi juuri EU-hankerahoituksen avulla.⁸⁸ Laajat kansalliset ja kansainväliset verkostot tunnistettiin paitsi järjestökyselyssä myös vertaisoppimistilaisuudessa tekijäksi, jonka varaan uutta yhteistyötä syntyy. Luottamuksellisuus sekä tiedonvaihto ja selkeä työnjako kumppaneiden kesken lisäsivät järjestöjen mielestä menestymisen mahdollisuuksia rahoitusta haettaessa ja hankkeita toteutettaessa.⁸⁹

2.3 Tulosten yhteenveto

Järjestöillä on vahvuuksia haettaessa ja hyödynnettäessä EU-hankerahoitusta, mutta valmiuksissa tunnistettiin myös kehittämisen varaa. Tarvitaan konkreettisia tapoja kytkeä hankerahoitus osaksi järjestön pitkän ajan tavoitteita sekä toiminnan suunnittelua. Tarpeisiin vastaava EU-hankerahoitus on yksi tapa saavuttaa järjestön päämääriä ja edistää sen tavoitteita.

Rahoitusta koskeva tieto koettiin hajanaiseksi ja tuki riittämättömäksi järjestöjen tarpeisiin nähden. Keskitetyn kansallisen neuvonnan ja viestinnän sekä käytännönläheisen tuen kehittämiseksi nähtiin selkeä tarve. Ne täydentäisivät rahoitusohjelmien ja rahastojen omaa toimintaa ja ohjaisivat sen äärelle.

Järjestöjen hankekokemuksesta ja kumppanuuksista muodostui ristiriitainen kuva: vaikka järjestöillä oli verkostoja, järjestöjen kyky johtaa kumppanuuksia oli rajallista. Tulokset kertoivat tarpeesta tukea uuden oppimista ja yhteiskehittämistä hankkeita suunniteltaessa. Myös järjestöjen hyvien käytäntöjen laajen-

⁸⁷ EU-rahoitustietoa kunnille

⁸⁸ SOSTE 2023: Tutkimus, kehittäminen ja innovaatiot järjestöissä

⁸⁹ Yhteiskehittäminen EU-rahoitetuissa hankkeissa

taminen olisi harkinnan arvoista. Järjestöt ehdottivat lisäksi, että rahoitusohjelmat ja rahastot tukisivat monimuotoisia ja hallintorajat ylittäviä kumppanuuksia.

Raskas rahoitusprosessi, monimutkaiset rahoituskäytännöt ja korkeat omarahoitusvaatimukset koettiin kriittisiksi ongelmiksi hankerahoitusta haettaessa. Ne ovat niin sanottuja ulkoisia esteitä, joita järjestöt eivät pysty yksin purkamaan. Vaatimukseen omarahoituksesta voidaan kuitenkin vaikuttaa varainhankintaa ja maksuvalmiutta kehittämällä eli myös sisäisesti. Erityisesti pienet järjestöt kokivat henkilöstöressurssien riittämättömyyden rajoittavan tai estävän rahoituksen hakemista tai hankkeiden toteuttamista. Pienet järjestöt hyötyisivät koulutuksen ja tuen merkittävästä kehittämisestä.

Arviointi kertoo tarpeesta uudistaa rahoituskäytäntöjä sekä keventää hallinnollista ja taloudellista taakkaa. Järjestöjen EU-rahoitteisten hankkeiden osarahoittaminen saa myös selvää kannatusta.⁹⁰ Uusia hakijoita pitäisi pystyä tavoittamaan ja ottamaan myös huomioon nykyistä paremmin.

⁹⁰ Valtionavustuskäytänteiden uudistaminen: Ehdotuksia valtionapuviranomaisille

SPARRAUSRYHMÄN REFLEKTOINTI

Kansalaisyhteiskunnan hankkeiden rahoitus

Arviointiin osallistunut sparrausryhmä keskusteli tulosten merkityksestä ja niiden yleistettävyydestä. Koska rahoitusohjelmat ja rahastot ovat hyvin erilaisia keskenään, järjestöjen kokemus ei kuvaa kaikkia rahoitusohjelmia tai rahastoja, vaan tulokset ovat suuntaa antavia. Analyysiä on syytä syventää jatkossa rahoitusohjelma- ja rahastokohtaisten, hakijaryhmäkohtaisten ja jäsenmaiden välisten erojen tunnistamiseksi.

Vaikuttaa siltä, että esimerkiksi Kansalaisuus, tasa-arvo, perusoikeudet ja arvot -ohjelman rahoitus on hyvin kilpailtua, joten laadukkaatkaan hakemukset eivät välttämättä merkitse myönteistä rahoituspäätöstä. Suomalaisten hakemusten hyväksymisaste on kuitenkin ollut hieman EU:n keskiarvoa korkeampi. Silti hakemusten määrä jää selvästi alle eurooppalaisen tason, joten potentiaalia on vielä saavuttamatta.

Edellisen kauden Right, Equality, Citizenship REC & Europe for Citizens EfC -ohjelmien arviointi ja CERV-ohjelman väliarviointi osoittivat, että osalle EU-jäsenmaista REC ja EfC -ohjelmista myönnetty tuki oli ainoaa saatavilla olevaa kansalaisyhteiskuntarahoitusta.⁹¹

Koska suomalaisille järjestöille myönnetään merkittävä määrä hankeavustuksia muista rahoitusohjelmista ja rahastoista, herää kysymys, onko CERV-rahoitusohjelman merkitys Suomessa muita jäsenmaita pienempi – ja miten sen merkitystä voisi kasvattaa vuonna 2028 alkavalla rahoitusohjelmakaudella. Asiaa voi selittää myös se, että suomalaisille järjestöille on ollut hyvin saatavilla kansallista kansalaisyhteiskuntarahoitusta.⁹²

⁹¹ Report from the Commission to the European Parliament, The Council, The European Economic and Social Committee and The Committee of Regions on the ex post evaluation of the Rights, Equality, Citizenship (REC) programme (second part), the ex post evaluation of the Europe for Citizens (EfC) programme and the interim evaluation of the Citizens, Equality, Rights and Values (CERV) programme

⁹² Tutki avustuksia -palvelu

3 Päätelmät

Järjestökyselyn ja vertaisoppimistilaisuuden tulokset tukevat toisiaan ja antavat monipuolisen yleiskuvan järjestöjen valmiuksista hakea ja hyödyntää EU-hankerahoitusta kuluvalle ohjelmakaudella. Arviointi osoittaa paitsi järjestöjen vahvuuksia ja mahdollisuuksia myös sisäisiä ja ulkoisia rahoituksen hakemisen ja hyödyntämisen esteitä, jotka rajoittavat EU-rahoitteisten hankkeiden määrän kasvua järjestöissä.

Arvioinnin keskeinen päätelmä on, että järjestöillä on halu hakea tarpeitaan vastaavaan rahoitusta, mutta hakeminen edellyttää valmiuksia, joita kaikilla järjestöillä ei ole. Muun rahoituksen ja osaamisen puute muodostuu keskeiseksi rahoituksen hakemisen esteeksi monelle järjestölle. Haettavissa oleva hankerahoitus ei sovi kaikille järjestöille eikä se vastaa kaikkien järjestöjen tarpeisiin. Hankerahoitus ei myöskään korvaa kansallisia avustuksia esimerkiksi järjestön varsinaista toimintaa tai valmiuksien kehittämistä varten.

Jos EU-saantoa halutaan lisätä myös järjestöjen hankkeiden ja kumppanuuksien kautta, tarvitaan rahoitusohjelmia ja rahastoja yhdistävää kansallista koordinaatiota ja kehittämistä, alueellista tukea sekä riittävää rahoitusta kansallisille yhteyspisteille. Rahoitusohjelmien ja rahastojen hyvien käytäntöjen ja käytössä olevien menettelytapojen varaan on hyvä rakentaa uutta, kun uuteen ohjelmakauteen valmistaudutaan. Tarkemmin tarkastellut rahoitustiedot osoittavat, että Suomessa on merkittävä määrä järjestöjen EU-rahoitteisia hankkeita, joten moni asia sujuu jo nyt hyvin.

Jotta yhä useampi järjestö voi hakea ja saada EU-hankerahoitusta, montaa asiaa on kehitettävä samanaikaisesti. Järjestöjen on kehitettävä varainhankintaansa muiden valmiuksiensa rinnalla. Valtioneuvoston on kehitettävä järjestöille suunnattuja palveluja ja tuen muotoja sekä pyrittävä keventämään järjestöjen hallinnollista ja taloudellista taakkaa. Järjestöjen osallisuutta vahvistamalla voidaan vaikuttaa siihen, että rahoitus vastaisi nykyistä paremmin myös järjestöjen tavoitteisiin ja tarpeisiin. Rahoituksen hakemisen esteiden purkaminen ja rahoituskäytäntöjen kehittäminen auttavat järjestöjä hyödyntämään asiantuntemuksen, motivaation ja verkostomaisen yhteistyön kaltaisia vahvuuksiaan vielä nykyistä enemmän.

Arvioinnin keskeiset päätelmät ryhmitellään seuraavassa neljään kokonaisuuteen, mikä tarkentaa edellä kuvattua tiivistelmää.

3.1 Järjestöt

Järjestöt tunnistavat EU-hankerahoituksen mahdollisuutena, mutta sen hyödyntäminen on monella arviointiin osallistuneella järjestöllä vielä alkutaipaleella. Järjestöjen asiantuntemus ja kyky luoda uutta muodostavat vankan perustan EU-rahoitteisten hankkeiden suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi.

Monilla järjestöillä on mielikuva siitä, että EU-hankerahoituksen hakeminen on hallinnollisesti vaativaa ja vaatii hyvin paljon resursseja. Järjestöt, joilla on aiempaa hankekokemusta, menestynevät muita järjestöjä todennäköisemmin rahoitushauissa. Järjestö- ja vapaaehtoistoimintaa koskevan sääntelyn kehittämistä käsittelevä raportti osoittaa myös, että järjestöjen hallinnollinen osaaminen ja kyky kantaa hallinnollista taakkaa vaihtelee.⁹³

Aiemmissa kansalaisyhteiskuntatutkimuksissa on havaittu, että rahoitusohjaus ja rahoitukseen liittyvät vaatimukset voivat vauhdittaa järjestöjen ammattimaistumista. Ammattimaistumisella viitataan rakenteelliseen muutokseen järjestöissä.⁹⁴ EU-hankerahoitukseen liittyvät hallinnolliset vaatimukset ja koettu hallinnollinen taakka haastaa kysymään, tunnistetaanko järjestöjen monimuotoisuus rahoitusta suunniteltaessa ja myönnettäessä tai rahoituskäytäntöjä kehitettäessä. Kansalaisyhteiskuntavaikutusten arvioinnin merkitys korostuu julkiseen rahoitukseen liittyvässä valmistelussa ja päätöksenteossa.⁹⁵

Arvioinnin perusteella järjestöjen tulisi vahvistaa strategista otettaan EU-hankerahoituksen hakemisessa ja hallinnoimisessa sekä kehittää henkilöstön osaamistaan, jos järjestön tavoitteena on hakea ja hyödyntää rahoitusta. Tiedolla johtamisen kehittäminen ja tekoälyn hyödyntäminen on harkinnan ar-

⁹³ Järjestö- ja vapaaehtoistoimintaa koskevan sääntelyn kehittäminen: Selvityshenkilön raportti

⁹⁴ Kansalaisyhteiskunnan tila ja tulevaisuus 2020-luvun Suomessa

⁹⁵ Kansalaisyhteiskuntapolitiikka tarvitsee yhteistä suuntaa ja seuranta: Loppuraportti kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnan toimikaudesta 2022–2026

voista. Resurssien puute muodostaa esteen, jonka purkamiseen pelkkä osaamisen kehittäminen ei kuitenkaan riitä. Järjestöt tarvitsevat ennakoitavan ja mahdollistavan toimintaympäristön sekä laajaa tarpeisiinsa vastaavaa tukea. Toisaalta järjestöjen on myös kehitettävä varainhankintaansa ja vahvistettava omavaraisuuttaan ja maksuvalmiuttaan EU-hankerahoituksen hyödyntämiseksi.⁹⁶

3.2 Tukiorganisaatiot ja järjestöjen verkostot

Tukiorganisaatiot ja järjestöjen verkostot muodostavat keskeisen yhteyden järjestöjen sekä rahoitusohjelmien ja rahastojen välille. Rahoituksen hallinnoija tai myöntäjä voi myös antaa neuvontaa, ohjausta ja tukea. Rahoitusohjelmilla ja rahastoilla on esimerkiksi yhteistä viestintää, myös sosiaalisessa mediassa.^{97 98} CERV-ohjelman kansallinen yhteyspiste on koordinoinut maakuntakiertueita, joissa on ollut mukana kymmenen EU-rahoitusohjelmaa tai -rahastoa.

Tukiorganisaatioita ovat esimerkiksi maaseutuverkosto, kansalliset yhteyspisteet ja ministeriöt.^{99 100 101} Tukiorganisaatioita ovat myös valtakunnalliset katto- ja keskusjärjestöt, jotka tuottavat palveluja jäsenjärjestöilleen tai muut vastaavanlaiset palvelujärjestöt. Asiantuntijaverkostojen ja muiden verkostojärjestöjen rooli korostuu alueellista tukea annettaessa. Tämänkaltaisia verkostoja toimii myös sosiaalisessa mediassa, mistä vastaavat esimerkiksi kansalliset koordinaatiohankkeet.¹⁰²

Tukiorganisaatioiden ja järjestöjen verkostojen merkitystä korostaa se, että rahoitusohjelmat ja rahastot eroavat toisistaan huomattavasti. Järjestöt tarvitsevat tukea tarpeisiin sopivien rahoitusmahdollisuuksien tunnistamiseksi, laadukkaiden hakemusten laatimiseksi ja kumppanuuksien rakentamiseksi. Ra-

⁹⁶ [Valtioneuvoston periaatepäätös kansalaisjärjestöstrategiasta](#)

⁹⁷ EU-rahoitusneuvonta (LinkedIn-sivu)

⁹⁸ Horisontti Eurooppa (LinkedIn-ryhmä)

⁹⁹ [Maaseutuverkoston toimintakertomus 2024](#)

¹⁰⁰ [Horisontti Eurooppa \(EUTI-yhteystoimisto\)](#)

¹⁰¹ [Nordplus kansallinen toimisto](#)

¹⁰² Lasten, nuorten ja perheiden osallisuuden koordinaatio (LinkedIn-ryhmä)

hoitusohjelmilla ja rahastoilla ei välttämättä ole mahdollisuutta sparrata järjestöjä, ja hakemusluonnosten kommentointiin voi liittyä esteellisyyttä rahoitusta hallinnoivissa viranomaisissa. Kansallisille yhteyspisteille ei välttämättä ole myöskään saatavissa lisää rahoitusta, mitä palveluiden kehittäminen edellyttäisi.

Hallinnon ja toisten järjestöjen tuottamat rahoituspalvelut voisivat tasoittaa järjestöjen välisiä eroja ja kehittää valmiuksia, kun neuvontaa olisi saatavilla, myös ruotsiksi ja englanniksi. Resursointi on myös harkinnan arvoista järjestöissä ja niiden välisissä verkostoissa. Esimerkiksi järjestöjen yhteinen hankehenkilöstö tai yhdessä hankitut asiantuntijapalvelut voivat tukea erityisesti pieniä järjestöjä, joilla ei ole mahdollisuutta rekrytoida kokoaikaista työntekijää.

3.3 Rahoitusohjelmat ja rahastot sekä niitä hallinnoivat viranomaiset

Vaikka järjestöjen valmiuksien kehittäminen ja resurssien lisääminen ovat olennaisia asioita, jotta järjestöt onnistuvat EU-rahoitteisissa hankkeissa, rahoitustoimintaa ja sitä koskevia käytäntöjä on kehitettävä samanaikaisesti. Arviointiin osallistuneet järjestöt kokevat EU-hankerahoituksen hakemisen vaikeasti hahmotettavana kokonaisuutena. Rahoitusehdot lisäävät järjestöjen mukaan niiden hallinnollista taakkaa, minkä mittaaminen on harkinnan arvoista.¹⁰³ Rahoituskäytäntöjen uudistaminen ja helposti ymmärrettävän tiedon saatavuuden ja käytettävyyden lisääminen tukisivat yhä useampaa järjestöä hakemaan hankerahoitusta.

EU:n kansalaisyhteiskuntastrategia kuvaa, että komissio on jo ottanut askelia rahoituskäytäntöjen yksinkertaistamiseksi ja hallinnollisen taakan keventämiseksi. Rahoituksen edelleen välittäminen tunnistetaan strategiassa mahdollisuudeksi tukea erityisesti pieniä järjestöjä ja paikallista kansalaistoimintaa.¹⁰⁴ Kansalaisuus, tasa-arvo, perusoikeudet ja arvot -rahoitusohjelman välittäjähuissa on erityistä potentiaalia EU-saannon kasvattamiseksi vielä kuluvalle

¹⁰³ Valtionavustuskäytänteiden uudistaminen: Ehdotuksia valtionapuviranomaisille

¹⁰⁴ EU Civil Society Strategy

ohjelmakaudella. Välittäjäorganisaatio välittää valtaosan rahoituksesta edelleen pienille toimijoille ilman velvoitetta omarahoituksesta. Edelleen välitetyn rahoituksen saajien hallinnollinen taakka on myös kevyt. CERV-rahoitusohjelmassa avautuu vuonna 2026 kaksi välittäjähakua, ja toiveena on, että Suomeen saataisiin ohjelmasta ensimmäiset välittäjähankkeet.

Jos rahoituskäytännöt tai -ehdot eivät muutu merkittävästi tulevalla ohjelmakaudella, järjestöiltä vaaditaan omarahoitusta pääsääntöisesti jatkossakin. Komissio on esimerkiksi ehdottanut aluekehitys- ja maatalouspolitiikan rahoituksen uudistamista sekä kansallisten ja alueellisten kumppanuussuunnitelmien käyttöä.¹⁰⁵ Suunnitelmien tavoitteena on yksinkertaistaa käytäntöjä, jotta rahoitusta saisi nopeammin ja hallinnollinen taakka kevenisi.¹⁰⁶ Toisaalta komission kumppanuusasetusehdotus sisältää huomattavan korkeita vaatimuksia kansallisiksi vähimmäisrahoitusosuuksiksi, mikä voi vaikuttaa myös omarahoitusvaatimukseen.¹⁰⁷

Valtionavustuskäytänteiden uudistamista tarkastellut työryhmä ehdotti, että valtionapuviranomaiset laajentavat järjestöjen EU-rahoitteisten hankkeiden osarahoittamista hankeavustuksina myönnettävinä erityisavustuksina.^{108 109} Osarahoittaminen vivuttaa EU-rahoitteisia hankkeita, ja menettelytavan laajentaminen valtionapuviranomaisissa on perusteltua, jotta järjestöjen yhdenvertaisuus vahvistuisi. Olennaista on, että osarahoittamiseen tarkoitettua valtionavustusta voi hakea joustavasti, jotta ristiriitaiset hakuajataulut eivät muodostu esteeksi. Mahdollisimman varhainen tieto osarahoituksesta kannustaisi sitoutumaan hakemusten tekemiseen. Rahoituksen ennakoitavuutta lisäisi myös monivuotisten valtionavustusten myöntäminen ohjeellisine avustussuunnitelmineen.¹¹⁰

Rahoitusohjelmien ja rahastojen sekä järjestöjen välisen yhteistyön vahvistaminen rahoitusta suunniteltaessa ja arvioitaessa voi lisätä ymmärrystä rahoituksen tavoitteista ja varmistaa, että EU-rahoitteiset hankkeet vastaavat aiem-

¹⁰⁵ [Komissiolta ehdotus EU:n budjettikehykseksi 2028–2034](#)

¹⁰⁶ [National and Regional Partnership Plans](#)

¹⁰⁷ [Valtioneuvoston U-kirjelmä U 53/2025 vp](#)

¹⁰⁸ [Valtionavustuskäytänteiden uudistaminen: Ehdotuksia valtionapuviranomaisille](#)

¹⁰⁹ [Vuonna 2026 myönnettävien uusien STEA-avustusten hakuilmoitus](#)

¹¹⁰ [Valtionavustuskäytänteiden uudistaminen: Ehdotuksia valtionapuviranomaisille](#)

paa tarkemmin myös järjestöjen tavoitteisiin. Järjestöjen osallisuutta rahoitustoiminnassa on perusteltua lisätä tuen rinnalla, sillä järjestöjen osallistuminen rahoituksen suunnitteluun ja arviointiin vie myös EU:n kumppanuusperiaatetta käytäntöön.^{111 112} Tällaista yhteistyön syventämistä tavoitellaan myös valtionavustustoiminnassa, ja osallisuusrakenteista on hyviä esimerkkejä valtioneuvostossa. Esimerkiksi Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 -ohjelman seurantaverkostossa on myös mukana järjestöjä.^{113 114 115 116}

3.4 Valtioneuvosto

Arviointi osoittaa, että järjestöt eivät koe saavansa tarpeitaan vastaavaa tukea, vaikka rahoitusohjelmilla ja rahastoilla on hyvää neuvontaa ja ohjausta. Tuentarve liittyy yhteisiin palveluihin ja tuen muotoihin. Esimerkiksi ministeriöillä on erilainen tapa laatia suosituskirjeitä järjestöjen hankehakemuksia varten.

Rahoitusohjelmat ja rahastot ovat kehittäneet toimintaansa kuluvalla ohjelmakaudella, ja ministeriöillä monen ohjelmakauden mittainen kokemus rahoituksen hallinnoinnista. Kehittäminen myös jatkuu koko ajan valtioneuvostossa. Monet järjestöt hyötyisivät siitä, että tieto haettavissa olevasta rahoituksesta löytyisi yhdestä paikasta. Tämänkaltaiset palvelut voivat kehittää myös tiedonkeruuta ja raportointia sekä lisätä rahoituksen myöntämisen läpinäkyvyyttä.¹¹⁷

Järjestöt kaipaavat digitaalisten palveluiden lisäksi myös muunlaista palvelua, erityisesti rahoitusneuvontaa. Valtioneuvostolla on erilaisia mahdollisuuksia tuottaa tällaisia palveluja, jos niille järjestyisi erillISRahoitus. Yhtäältä järjestöille voitaisiin tuottaa maksutonta yleistä neuvontaa, joka edesauttaisi rahoituksen kansallista hyödyntämistä. Nykyisin tällaista rahoitusneuvontaa on saatavilla

¹¹¹ [EU Civil Society Strategy](#)

¹¹² [European Code of Conduct on Partnership](#)

¹¹³ [Seurantakomitea](#)

¹¹⁴ [Valtionavustustoiminnan tietojohdaminen ja vaikuttavuus](#)

¹¹⁵ [Yleishyödyllisten yhteisöjen rahoituksen ja toiminnan kehittämisen parlamentaarinen neuvottelukunta](#)

¹¹⁶ [Avustusasioiden neuvottelukunta \(STEA\)](#)

¹¹⁷ [Kansalaisjärjestöille myönnettyyn EU-rahoitukseen liittyvä avoimuus](#)

yrittäjille, mutta kohderyhmiä olisi syytä laajentaa, ja palvelun pitäisi perustua yhteistyöhön rahoitusohjelmien ja rahastojen kanssa.¹¹⁸

Toisaalta palveluja voitaisiin järjestää rahoittamalla osaamiskeskuksen tai palvelukeskuksen toimintaa tai osoittamalla lisäresursseja kansallisille yhteyspiirteille tai alueellisen tuen kehittämiseksi. Olennaista on, että palvelut kohdistuvat rahoitusprosessin kaikkiin vaiheisiin. Järjestöt tarvitsevat tietoa rahoitumahdollisuuksista, yleistä neuvontaa ja ohjausta esimerkiksi osarahoitumahdollisuuksista, yksityiskohtaista sparrausta hakemusten laadun parantamiseksi sekä tukea konsortioiden rakentamiseksi, kuten tästä arvioinnista ilmenee.

Valtioneuvostolla on ratkaiseva rooli järjestöjen toimintaedellytysten kehittämisessä, kuten palveluiden saatavuuden ja käytettävyyden kehittämisessä sekä järjestöjen yhdenvertaisuuden vahvistamisessa. Valtioneuvosto voi myös lisätä ymmärrystä järjestöistä sekä niiden asemasta, roolista ja merkityksestä yhteiskunnassa.

Yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden kehittäminen on yksi mahdollisuus saada yhä useammat järjestöt mukaan EU-rahoitteisiin hankkeisiin, ekosysteemeihinkin.¹¹⁹ EU-rahoitteisten hankkeiden osarahoittaminen voi olla lahjoitusvähennyksen kaltainen osoitus siitä, että valtioneuvosto sitoutuu kehittämään järjestöjen toimintaedellytyksiä ja kannustaa siihen myös muita.¹²⁰ Kansallisena tavoitteena voisi olla myös kansainvälisen rahoituksen hakemisen ja hyödyntämisen kulttuurin kehittäminen.

¹¹⁸ [Rahoitusneuvonta](#)

¹¹⁹ [Lausuntopyyntö luonnoksesta yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden strategiaksi 2025–2029](#)

¹²⁰ [Henkilöiden tuloverotusta ja eräitä muita verotusta koskevia muutoksia selvittävä hanke](#)

SPARRAUSRYHMÄN REFLEKTOINTI

Ruotsinkielisten palveluiden saatavuus

Arviointiin osallistunut sparrausryhmä tunnisti erityiseksi ongelmaksi sen, etteivät järjestöt saa palveluja ruotsin kielellä. Koulutusta, tiedotusta tai sparrausta ei myöskään vaikuta olevan saatavilla ruotsiksi, eikä ruotsinkielisille järjestöille myönnetystä hankerahoituksesta ole saatavilla tietoa. Ruotsinkieliset järjestöt ovat käytännössä tuottaneet palveluja ruotsiksi itse yksityisen rahoituksen avulla.

Ruotsinkieliset järjestöt ovat toivoneet, että ruotsin kieli otettaisiin nykyistä paremmin huomioon kansallisissa koordinaatiohankkeissa ja erilaisissa tukiorganisaatioissa sekä rahoitusasiakirjoissa. Ruotsinkieliset järjestöt ovat raportoineet vaikeudesta saada julkista rahoitusta hankkeisiinsa, erityisesti Etelä-Suomessa, jonka kunnissa suomi on enemmistön kielenä.

Ruotsinkieliset palvelut edistäisivät yhdenvertaisuutta, mikä on syytä ottaa huomioon arviointiraportin suosituksia harkittaessa. Ruotsinkielisten järjestöjen mukaan ottaminen kansallisten hankkeiden arviointiin lisäisi ymmärrystä näiden järjestöjen tarpeista.

4 Suositukset

Arvioinnin perusteella tehdään suosituksia järjestöille, tukiorganisaatioille ja järjestöjen verkostoille, rahoitusohjelmille ja rahastoille sekä niitä hallinnoiville viranomaisille ja valtioneuvostolle. Suosituksia arvioitaessa on syytä muistaa, että nykyinen ohjelmakausi jatkuu enää kahden vuoden ajan. Siksi suositukseen kehoitetaan palaamaan säännöllisesti uuteen ohjelmakauteen valmistauttaessa ja arvioimaan, kuinka niitä voitaisiin viedä käytäntöön hallinnonaloilla.

Taulukko 4. Keskeiset tavoitteet ja suositukset arvioinnin perusteella

Tavoite	Suosituks
1 Järjestöt	
Järjestöjen valmiudet kehittyvät ja niiden mahdollisuudet vastata tarpeisiinsa myös EU-rahoitteisilla hankkeilla vahvistuvat. EU-hankerahoituksen hyödyntäminen on entistä strategisempaa.	Kehitetään varainhankintaa ja muita valmiuksia EU-hankerahoituksen hyödyntämiseksi. Varmistetaan, että rahoitus olisi mahdollisimman monipuolista. Tehdään yhteistyötä ja varmistetaan, että hankerahoitus tunnustetaan yhdeksi keinoksi taloutta ja toimintaa suunniteltaessa. Kartoitetaan yhteistyöhankkeiden mahdollisuutta myös viranomaisten kanssa.
2 Tukiorganisaatiot ja järjestöjen verkostot	
Tukiorganisaatioiden ja järjestöjen verkostojen palvelut lisääntyvät ja ne vastaavat entistä paremmin järjestöjen tarpeisiin, joissa on myös alueellista vaihtelua. Tuen muodot ovat monipuolisesti erilaisten järjestöjen saatavilla ja käytettävissä, ja yhä useampi järjestö saa tarvitsemaansa tietoa oikea-aikaisesti.	Rahoitusohjelmat ja rahastot kehittävät omia palveluitaan, minkä lisäksi kehitetään kansallista koordinaatiota ja yhteisiä kansallisia palveluja. Panostetaan kansallisten yhteyspisteiden resursointiin ja alueelliseen tukeen. Lisätään monikielistä viestintää, edistetään ylikansallisia hankkeita ja laajennetaan rahoitusohjelmien ja rahastojen hyviä käytäntöjä,

kuten kansallisten koordinaatiohankkeiden sparrausta, kun se on mahdollista. Tarjotaan myös käytännöllisiä koulutuksia ja tuetaan järjestöjä palveluiden käytössä.

3 Rahoitusohjelmat ja rahastot sekä niitä hallinnoivat viranomaiset

Järjestöjen toimintaedellytykset kehittyvät ja niiden osallisuus rahoitusta suunniteltaessa ja arvioitaessa lisääntyy.

Ministeriöt vaikuttavat rahoituskäytäntöjen uudistamiseen, joustavien rahoitusehtojen ja hallinnollisen ja taloudellisen taakan keventämisen puolesta. Yksinkertaisten kustannusmallien käyttö ja käytön laajentaminen on suositeltavaa. Kansallisesti hallinnoitavan rahoituksen käytäntöjä kehitetään ja yhdenmuokaistetaan järjestöjen palautetta hyödyntäen. Yhtenäistetään tuen muotoja, kuten järjestöjen EU-rahoitteisten hankkeiden osarahoittamista, mihin osoitetaan erillistä määrärahaa.

4 Valtioneuvosto

Järjestöt saavat ohjelmakaudella 2028–2034 enemmän EU-hankerahoitusta kuin kuluvalle kaudella 2021–2027. Rahoituksen läpinäkyvyys ja vaikuttavuus lisääntyvät.

Kehitetään asiointia, tiedonkeruuta ja raportointia. Kehitetään ja otetaan käyttöön järjestöille suunnattuja rahoituspalveluja ja/tai rahoitetaan rahoituspalveluita muilla tavoilla. Varmistetaan, että palveluja on saatavissa myös ruotsiksi ja englanniksi. Vahvistetaan kansainvälisiä verkostoja ja kansainvälisten palveluiden tunnettuutta.

5 Työväline järjestöjen valmiuksien kehittämiseen

5.1 Työvälineen tarkoitus ja valmistelu

Arvioinnin tarkoituksena oli tuottaa myös työväline, jota järjestöt voivat soveltaa talouden ja toiminnan suunnittelussa sekä valmiuksien kehittämisessä. Työväline soveltuu käytettäväksi esimerkiksi muiden talouden ja toiminnan suunnittelun työvälineiden, kuten ilmiö- ja verkostokarttojen tai vaikutusketjujen rinnalla erityisesti pienissä järjestöissä, joilla ei ole vielä kokemusta hankehauista tai yhteishankkeista.^{121 122} Järjestöt voivat vapaasti kehittää työvälinettä edelleen, jotta siitä on konkreettista apua hakuvaiheeseen siirtymiseksi.

Itsearviointiin tarkoitettu työväline muotoiltiin arvioinnin perusteella ja yhteiskehittämisen avulla. Luonnoksesta pyydettiin kehittävää ja korjaavaa järjestöpalautetta marraskuun tilaisuudessa. Järjestöjä pyydettiin arvioimaan esimerkiksi sitä, ovatko luonnoksen itsearviointikysymykset ja kehittämiskohteet järjestöille relevantteja EU-hankerahoitusta haettaessa. Työväline viimeisteltiin sparrausryhmän havaintojen ja huomioiden perusteella.

5.2 Työvälineen käyttö

1 Tutki valmiuksia ja tunnista kehittämiskohteita

Tunnistakaa itsearviointikysymysten avulla kehittämiskohteita omissa valmiuksissanne hakea ja hyödyntää hankerahoitusta. Kysymyksiä voi soveltaa myös muun julkisen ja yksityisen rahoituksen tarkasteluun. Voitte myös tunnistaa kysymysten avulla muita näkökulmia, joita olisi hyvä pohtia valmiuksien kehittämiseksi.

¹²¹ Toiminnan suunnittelun ja arvioinnin työvälineet

¹²² Innokylä

Strategiset valinnat ja johtaminen

- Miten tunnistamme toiminnansuunnittelussa kehittämishankkeiden mahdollisuuksia?
- Onko meillä taloudelliset resurssit omarahoitusosuuden kattamiseen ja hankkeen toteuttamiseen?
- Mistä voimme irrottaa henkilöresurssit hakemuksen valmisteluun?

Rahoitussuunnittelun ja rahoitusten hakemisen osaaminen

- Mikä on tavoite, jonka edistämiseen etsimme EU-hankerahoitusta? Millaista yhteiskunnallista vaikuttavuutta tavoittelemme kehittämisellä? Miten sanoitamme tavoitteen selkeästi?
- Miten kartoitamme ja tunnistamme rahoitusohjelmia ja rahastoja, joiden tavoitteet sopivat järjestömmen tavoitteisiin?
- Millaista kokemusta meillä on hankehakemusten laatimisesta?

Kumppanuudet ja verkostot

- Mitkä ovat potentiaalisia kumppaneita, joiden kanssa voisimme hakea EU-hankerahoitusta yhdessä?
- Miten etsimme kumppaneita ja laajennamme verkostojamme?
- Miten käymme kumppaniverkoston kanssa vuoropuhelua mahdollisista rahoituksista ja hankeideoista jo suunnitteluvaiheessa?

Keskustelkaa kysymyksistä esimerkiksi toiminnansuunnittelun yhteydessä. Järjestön johdon sitoutuminen ja osallistuminen valmiuksien kehittämiseen, vahvuuksien sanoittamiseen ja lisäarvon tunnistamiseen on tärkeää, kun rahoitussuunnitelmaa tai rahoitushakemusta laaditaan (ks. myös kuvio 7).

2 Tee suunnitelma, toimi kohti tavoitetta

Kun kehittämiskohteet on tunnistettu, tehkää suunnitelma toimenpiteistä ja sopikaa vastuut ja aikataulu. Hyödyntäkää mahdollisuuksien mukaan oheista taulukkopohjaa kehittämistoimenpiteiden suunnittelemiseksi.

Tunnistettu kehittä- miskohde ja tavoit- teltu vaikutus	Toimenpiteet ja tuotokset	Vastuut ja aikataulu	Seuranta ja arviointi
Mitä valmiuksia meidän pitää vahvistaa? Mikä muutos resursseissa tai osaamisessa on ta- voitteena?	Mitä valmiuksia valit- semme vahvistetta- viksi? Mitä toimenpitei- den tuloksena syntyy (esimerkiksi ohje tai toi- mintapa)?	Kuka toimenpi- teitä edistää ja millaisella aika- taululla tai mää- räajalla?	Miten seuraamme toimenpiteiden edis- tämistä ja miten mit- taamme onnistu- mista ja arvioimme oppimista?

Itsearviointityöväline sisältää viisi kehityspolkua esimerkkikortteineen, mitä voi käyttää kehittämissuunnitelmaa laadittaessa. Kehityspolut ja kortit ovat ni-
mensä mukaisesti esimerkkejä, ja niihin on koottu arvioinnissa esiin nousseita
tyypillisistä rahoituksen hakemisen ja hyödyntämisen esteitä sekä ideoita ta-
voitteiksi ja toimintavaihtoehdoiksi.

3 Toista ja opi seuraamalla edistymistä ja asettamalla uusia tavoitteita

Itsearviointikysymyksiin (vaihe 1) ja kehittämissuunnitelmaan (vaihe 2) kannat-
taa palata esimerkiksi vuosittain ja arvioida, miten valittuja kyvykkyyksiä on-
nistuttiin vahvistamaan ja mitä rahoitushausta tai hankkeen toteuttamisesta
opittiin.

5.3 Työvälineen kehityspolut ja esimerkkikortit

1 Vahvistamme järjestelmällistä rahoitussuunnittelua ja johtamista

Tavoite

Järjestömme päätöksenteko ja toiminnansuunnittelu tukevat systemaattisesti rahoitusmahdollisuuksien tunnistamista ja hankkeiden suunnittelua. Samalla tunnistamme ennakoivasti rahoituksen hakemiseen sekä hankkeiden suunnitteluun ja toteutukseen tarvittavat resurssit.

Esimerkkejä esteistä

- Päätöksenteossamme ei ole vakiintunutta tapaa tarkastella rahoitusmahdollisuuksia osana toiminnan suunnittelua, ja kehittämisideamme syntyvät sattumanvaraisesti.
- Hankeideamme ovat satunnaisia, emmekä valmistele niitä hyvissä ajoin etukäteen tai ennakoiden.
- Haemme hankerahoitusta perustoimintaan tai valmiuksien kehittämiseen, mihin rahoitusta ei välttämättä ole tarkoitettu.

Toimintavaihtoehtoja

Kytämme rahoitusten kartoittamisen toiminnan suunnitteluun

Otamme rahoitusmahdollisuuksien kartoituksen osaksi vuosittaista toiminnan ja talouden suunnittelua. Tunnistamme, mitkä tavoitteet voisivat edetä kehittämishankkeina tai EU-rahoitteisesti. Työaikaresurssien osoittaminen voi vaatia priorisointia.

Kehitämme hankeideoita ja -kokonaisuutta suunnitelmallisesti

Käymme hallituksen / henkilöstön / vapaaehtoisten kanssa säännöllisen rahoituskeskustelun: mitä kehittämiskohteita tunnistamme? Tarkastelemme rahoitusohjelmien teemoja ja tavoitteita järjestön omien tavoitteiden rinnalla.

Tunnistamme perustoiminnan ja kehittämishankkeet

Kiinnitämme huomiota siihen, millaiset kehittämishankkeet ovat tarpeen uuden luomiseksi: pitääkö hankeideaan sisältyä esimerkiksi uudenlaisten ratkaisujen kehittämistä ja kokeilemistä tai jonkin ratkaisun leviämistä aiempaa laajemmalle. Yhteistyö ja kumppanuudet voivat auttaa suunnittelemaan hankkeita ja kehittämään niitä yhdessä.

2 Kehitämme monipuolista rahoituspohjaa pitkäjänteisesti

Tavoite

Kehitämme järjestömme rahoitusta tavoitteellisesti ja pitkäjänteisesti, jotta se monipuolistuu. Etsimme uusia mahdollisuuksia myös hankkeiden omarahoituksen kattamiseksi.

Esimerkkejä esteistä

- Meillä ei ole hankkeissa tarvittavaa omarahoitusta tai maksuvalmiutta.
- Perustoiminnan rahoituksen näkymät ovat epävarmat, ja siksi koemme myös kehittämishankkeisiin panostamisen vaikeaksi.

Toimintavaihtoehtoja

Tutkimme rahoitusmahdollisuuksia ja laajennamme rahoituspohjaa

- Selvitämme erilaiset julkisen ja yksityisen rahoituksen vaihtoehdot. Kehittämishankkeet voivat tarjota uudenlaisen kulman myös rahoittajakumppanien etsintään. Esimerkiksi erilaiset rahastot ja säätiöt sekä yritykset voivat olla kiinnostuneita osallistumaan hankkeeseen, kun mukana on myös muita rahoittajia.
- Tutkimme eri avustusten ehdot ja rajoitukset. Rahoitusohjelmien ja rahastojen välillä on eroja. Omaa rahoitusta ei aina vaadita tai rahoituksen myöntämisessä otetaan huomioon esimerkiksi talkootyötä.
- Käynnistämme tai kehitämme varainhankintaa esimerkiksi järjestämällä pienkeräyksen tai hakemalla rahankeräyslupaa.

Haemme yhteistyötä

- Yhteistyöllä voi myös päästä mukaan hankkeeseen ja oppimaan siitä.

3 Kartoitamme rahoitusmahdollisuuksia ja tunnistamme vaikuttavuustavoitteita

Tavoite

Osaamme sanoittaa osaamisemme ja tavoitteemme sekä sen, mitä vaikuttavuutta toiminnallamme on. Tunnistamme tavoitteitamme tukevia rahoitusmahdollisuuksia ja tuen muotoja rahoitusta haettaessa.

Esimerkkejä esteistä

- Koemme EU-hankerahoituksen ulkopuolisena tai liian etäisenä suhteessa järjestöme perustehtävään.
- Kehittämisideamme eivät osu yhteen rahoitusohjelmien tavoitteiden kanssa.
- EU-hankerahoitus näyttyy monimutkaisena ja hallinnolliselta taakaltaan liian suurena järjestöllemme.
- Emme tunnista avoinna olevia rahoitushakua oikeaan aikaan.

Toimintavaihtoehtoja

Tutustumme rahoitusohjelmiin ja niiden tavoitteisiin ja ehtoihin

- Seuraamme kansallisia yhteyspisteitä, tilaamme uutiskirjeitä ja liitymme ryhmiin, joissa tietoa ja tukea on saatavilla.

Sanoitamme vaikuttavuustavoitteet hakemuksia varten

- Vaikuttavuustavoite tarkoittaa yhteiskunnallista pitkän aikavälin hyötyä, jota tavoittelemme toiminnallamme. Määrittelemme, millaista yhteiskunnallista muutosta edistämme, ja miten ja miksi. Hyödynämme suunnittelussa ja arvioinnissa esimerkiksi vaikutusketjuja.
- Hyödynämme ajankohtaisia selvityksiä ja otamme tutkittua tietoa käyttöön oman toiminnan vaikuttavuuden perustelemiseen ja vahvistamiseen.
- Peilaamme vaikuttavuustavoitteitamme EU:n rahoitusohjelmien teemoihin ja tavoitteisiin.

Opimme hanke-esimerkeistä ja hyödynämme neuvontaa

- Tarkastelemme esimerkiksi hankerekistereitä ja tutkimme hankkeiden tuloksia ja vaikutuksia suunnittelun ja uuden oppimisen tukena.

4 Panostamme tavoitteellisesti tekemällä oppimiseen

Tavoite

Näemme rahoituksen hakemisen investointina osaamiseen, jota kannattaa kehittää, vaikka ensimmäisellä hakukerralla rahoituksen saamisessa ei välttämättä onnistutakaan tai se on vaikeaa. Opimme kokeilemalla ja hyödynämme yhteistyön mahdollisuudet ja tuen eri muodot.

Esimerkkejä esteistä

- Meillä ei ole aiempaa kokemusta hankerahoituksen hakemisesta tai hankkeen toteuttamisesta.
- Rahoituksen hakemiseen tai hankkeen hallinnointiin liittyvä osaaminen on puutteellista tai harvojen varassa.
- Hakuprosessit kuormittavat ja vievät aikaa muilta tehtäviltä.
- Henkilöresurssimme ovat niukat. Emme pysty irrottamaan työaikaa hakemusten huolelliseen laatimiseen.

Toimintavaihtoehtoja

Kokeilemme rohkeasti

- Rahoitusta oppii hakemaan hakemalla sitä. Tämä voi vaatia satsauksen osaamisen ja muiden valmiuksien kehittämiseen. Teemme tietoisin päätöksen kehittää hankeosaamistamme.
- Hyödynämme tukiorganisaatioiden ja järjestöjen verkostojen neuvontaa, ohjausta ja tukea, kun laadimme hakemusta.
- Arvioimme rahoitushaussa onnistumista ja kokoamme kehitysideat uuden kehittämissuunnitelman perustaksi.

Viestimme ja haemme paikkaa potentiaalisena kumppanina

- Etsimme yhteistyökumppaneita ja yhteistyöhankkeita, joihin tuemme lisäarvoa.
- Kehitämme viestintää, joka kertoo potentiaalisille kumppaneille selkeästi vahvuutemme ja sen arvon, jota mukanaolomme tuo hankkeeseen.
- Ilmoitamme järjestöme tiedot kumppanuusrekistereihin ja vastaaviin EU-hankerahoitukseen liittyviin palveluihin. Varmistamme, että tiedot ovat ajan tasalla.

5 Haemme verkostoista voimaa hanketyöhön

Tavoite

Rakennamme kumppanuuksia ja hyödynnämme verkostoja, joiden avulla haemme rahoitusta ja toteutamme hankkeita. Verkostot täydentävät resurssejamme. Saamme aikaan jotakin sellaista, mihin emme yksin pystyisi.

Esimerkkejä esteistä

- Meillä ei ole kumppaneita tai emme hyödynnä mahdollisia verkostojamme.
- Emme ole tunnistaneet sopivia kumppaneita.
- Jäämme suurten toimijoiden varjon rahoitusta haettaessa tai konsortioita muodostettaessa.

Toimintavaihtoehtoja

Kartoitamme sidosryhmiä ja tunnistamme osaamisia

- Teemme esimerkiksi ilmiö- ja verkostokartan. Tunnistamme toimijoita, joilla on yhteisiä ja samankaltaisia tavoitteita kanssamme.
- Tunnistamme yhdessä, mitkä tekijät edistävät tavoitteita ja millaisen yhteistyön varaan rahoitusta kannattaa hakea. Panostamme avoimeen viestintään ja vuorovaikutukseen.

Avaamme keskusteluita ja rakennamme luottamusta

- Liitymme mukaan erilaisiin ryhmiin ja verkostoihin esimerkiksi sosiaalisessa mediassa ja osallistumme keskusteluun.
- Kehitämme kumppanuustyötä ja keskitymme siinä myös hankeyhteistyön mahdollisuuksiin.
- Rakennamme luottamusta keskustelemalla hankkeiden suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista, pelisäännöistä ja varautumisesta myös yllättäviin tilanteisiin.

6 Palauteyhteenveto

Arviointiraportin luonnos julkaistiin Ota kantaa -palvelussa tammikuussa 2026. Luonnoksesta kerättiin avoimesti palautetta 14.1.2026–25.2.2026. Palautteenkeruun tavoitteena on syventää analyysiä järjestöjen yleisistä valmiuksista ja palveluntarpeista, jotta hankerahoituksen hakemisen ja hallinnoinnin monimuotoisuus tulisi vielä paremmin esiin.¹²³

Palautetta antoi yksitoista toimijaa, joista yhdeksän oli järjestöjä. Palautetta saatiin myös yhdeltä valtion virastolta. Joka toisella toimijalla oli aiempaa kokemusta Euroopan sosiaalirahasto plussasta. Yksittäisillä toimijoilla oli kokemusta muista rahoitusohjelmista ja rahastoista, kuten maaseuturahoituksesta sekä CERV tai EU4Health -rahoitusohjelmista.

Palautteiden perusteella arviointi oli ajankohtainen ja tarpeellinen sekä tarkkanäköinen kuvatessaan rahoitusjärjestelmää ja järjestöjen asemaa hankerahoitusta haettaessa. Palautteet vahvistivat arviointia, mutta eivät varsinaisesti syventäneet sitä tuomalla esiin rahoitusohjelma- ja rahastokohtaisia eroja järjestöjen kokemuksissa.

Arvioinnissa ei havaittu huomautettavaa, mutta järjestöt kaipasivat valmiuksiin laajempaa arviointia. Opetushallitus korosti myös kansainvälisen yhteistyön ja ylikansallisen kehittämisen arvioinnin merkitystä. Raportin päätelmiä ja suosituksia tarkistettiin palautteiden perusteella.¹²⁴

Palauteyhteenveto

Raportin päätelmät vastasivat hyvin järjestöjen kokemuksia rahoitusjärjestelmästä ja kansallisesta toiminnasta sekä toivat esiin erityisesti omarahoitusvaatimuksen aiheuttamat rakenteelliset esteet hankerahoituksen hakemiselle. Järjestöt korostivat sitä, että omavaraisuuden ja maksuvalmiuden vahvistaminen ei voi jäädä yksin niiden vastuulle, vaan rahoituskäytäntöjä ja varainhankinnan edellytyksiä on kehitettävä yhdessä.

¹²³ EU-hankerahoitus: Kansalaisjärjestöjen valmiuksia ja palveluntarpeita (arviointi)

¹²⁴ Kansalaisjärjestöstrategian toimeenpano 2024–2027

Raportin suositukset saivat järjestöiltä laajaa kannatusta, ja niitä pidettiin perusteltuna lähtökohtana rahoitusjärjestelmän ja -käytäntöjen yhteiselle kehittämiselle. Keskeistä on keventää järjestöjen hallinnollista ja taloudellista taakkaa, kehittää alueellista tukea kansallisen koordinaation rinnalla sekä panostaa kansallisten yhteyspisteiden toimintaan. Hankerahoitukseen liittyvää byrokratiaa ei voida purkaa yksinomaan kansallisesti, vaan tarvitaan kansainvälistä yhteistyötä ja vaikuttamista, kuten tähänkin asti.

Digitaalisten palveluiden ja hankerahoituksen hallinnoinnin kehittäminen nähtiin keinona lisätä järjestöjen tasavertaista osallistumista hankehakuihin. Suositusten toteuttaminen edellyttää riittäviä resursseja ja ymmärrystä erilaisista järjestöistä, sillä esimerkiksi erilaiset kustannusten korvaamisen menettelyt vaikuttavat eri tavoin järjestöjen mahdollisuuksiin hakea hankerahoitusta. Järjestöjen roolia, asemaa ja merkitystä hankekumppaneina olisi hyödyllistä selvittää vielä enemmän.

Liite 1 Rahoitusmahdollisuuksia kansalaisjärjestöille 2021–2027

Euroopan unionin monivuotinen rahoituskehys eli pitkän ajan talousarvio edistää unionin päämääriä, kuten kestävä kehitystä.¹²⁵ Kuluvalle kehyskaudella 2021–2027 on korostunut esimerkiksi kriisinkestävyys ja kilpailukyky, moderni Eurooppa. Rahoitusohjelmat ja rahastot ovat keinoja saavuttaa EU:n moninaisia tavoitteita.¹²⁶

EU:n varojen käytöstä on yhteisiä sääntöjä ja yhteistä sääntelyä, minkä lisäksi rahoitusohjelmia tai rahastoja voidaan säännellä kansallisesti.^{127 128} Sääntely vaikuttaa esimerkiksi seurantaan ja arviointiin sekä valvonnan järjestämiseen. EU-rahoituksen lisäksi käytössä voi olla myös kansallista vastinrahoitusta.¹²⁹ Rahoituskäytännöt ja (digitaaliset) palvelut voivat myös erota toisistaan.^{130 131}

EU:n talousarviosta rahoitettavien ohjelmien hallinnointitavat vaihtelevat, mikä vaikuttaa muun muassa siihen, kuka arvioi hakemukset tai myöntää rahoituksen. Euroopan komissio hallinnoi suoraan osaa ohjelmista. Yhteistyöhön perustuva hallinnointi tarkoittaa sitä, että kansalliset viranomaiset hallinnoivat rahoitusta komission varmistuksessa rahoituksen käyttöä; noin 70 prosenttia ohjelmista hallinnoidaan tällä tavalla. Kolmatta tapaa kutsutaan välilliseksi hallinnoinniksi. Useimpia yhteisesti hallinnoituja ohjelmia kutsutaan rahastoiksi.¹³²

Rahoitusohjelmista ja rahastoista myönnetään rahoitusta erilaisiin hankkeisiin ja ohjelmiin, joilla voi olla myös ohjelmakohtaisia kansallisia tavoitteita. Esimerkiksi kansalaisjärjestöille on saatavilla monipuolista hankerahoitusta kuluvalle kaudella. Seuraavassa luetellaan esimerkkejä näistä rahoitusmahdollisuuksista, jotka on ryhmitelty EU:n talousarvion otsakkeihin.¹³³

¹²⁵ EU:n päämäärät ja arvot

¹²⁶ EU:n talousarvio 2021–2027

¹²⁷ Asetus (EU) 2021/1060

¹²⁸ Asetus (EU) 2021/1057

¹²⁹ Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

¹³⁰ EURA 2021

¹³¹ EUSA2-järjestelmä

¹³² Euroopan unionin tarjoama rahoitus, avustukset ja tuet

¹³³ EU:n rahoitusohjelmat

1 Sisämarkkinat, innovointi ja digitaalitalous

Horisontti Eurooppa -ohjelma
Sisämarkkinaohjelma

2 Yhteenkuuluvuus ja arvot

Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR)
EU4Health-ohjelma
Euroopan sosiaalirahasto plus (ESR+)
Erasmus+ on Euroopan unionin koulutuksen, nuorisoalan ja urheilun ohjelma
Euroopan solidaarisuusjoukot
Oikeusalan EU-rahoitusohjelma
Kansalaisuus, tasa-arvo, perusoikeudet ja arvot -rahoitusohjelma (CERV)
Luova Eurooppa

3 Luonnonvarat ja ympäristö

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto (maaseuturahasto)
Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahasto (EMKR)
Ympäristön ja ilmastotoimien ohjelma (Life)
Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (JTF)

4 Muuttoliikenne ja rajaturvallisuus

Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahasto (AMIF)

5 Turvallisuus ja puolustuspolitiikka

Sisäisen turvallisuuden rahasto (ISF)

Liite 2 Tietoa kansalaisjärjestöille myönnetystä EU-hankerahoituksesta 2021–2027

Kansalaisjärjestöt ovat hakeneet ja saaneet EU-hankerahoitusta useista eri rahoitusohjelmista ja rahastoista kuluvalle kaudella. Seuraavassa on esimerkiksi tietoa tästä rahoituksesta, mitä on koottu yhteen rahoitusohjelmasiantuntijoiden kanssa.

Rahoitustietojen tutkimisessa on syytä ottaa huomioon, että tiedonkeruu ja raportointi on järjestetty rahoitusohjelmissa ja rahastoissa eri tavoin. Haettu, myönnetty ja maksettu rahoitus ovat myös eri asioita, ja esimerkiksi maksetun rahoituksen määrä voi olla eri kuin myönnetyn (suunnitellun) rahoituksen määrä, mikä riippuu muun muassa hankkeiden toteutumisesta.

Järjestöt ja säätiöt ovat saaneet tarkempaan tarkasteluun valittujen rahoitusohjelmien ja rahastojen lisäksi rahoitusta esimerkiksi Luova Eurooppa tai Horisontti Eurooppa -ohjelmasta, josta järjestöille ja säätiöille on myönnetty noin 10,2 miljoonaa euroa ohjelmakauden alusta alkaen.^{134 135} Erasmus+ on myös järjestöissä käytetty rahoitusmahdollisuus.

EU-rahoitusta koskevat tiedot täydentävät kokonaiskuvaa kansalaisjärjestöille myönnetystä julkisesta rahoituksesta valtionavustusten sekä kunta- ja hyvinvointialueavustusten rinnalla.¹³⁶ Esimerkiksi kunta- ja hyvinvointialueavustuksia järjestöille ja säätiöille selvitettiin erikseen vuonna 2025.¹³⁷ Tutki avustuksia -palvelu on lisännyt valtionavustustoiminnan avoimuutta ja läpinäkyvyyttä.¹³⁸

Kansalaisuus, tasa-arvo, perusoikeudet ja arvot -rahoitusohjelma (CERV)

¹³⁴ Ohjeita Horisontti Eurooppa -osallistujille

¹³⁵ Horizon Europe National Contact Points Portal

¹³⁶ Tutki kansalaisjärjestöjä koskevia tietoja

¹³⁷ Kuntien ja hyvinvointialueiden avustukset järjestöille ja säätiöille: Selvitys avustustoiminnasta ja siihen liittyvistä tietoprosesseista

¹³⁸ Tutkiavustuksia.fi lisännyt valtionavustustoiminnan avoimuutta ja läpinäkyvyyttä

Kansalaisuus, tasa-arvo, perusoikeudet ja arvot -rahoitusohjelma (CERV) on Euroopan unionin suurin kansalaisyhteiskunnalle suunnattu rahoitusohjelma. Sen kokonaisbudjetti ohjelmakaudella 2021–2027 on 1,56 miljardia euroa. Ohjelma tukee muun muassa demokratiaa ja oikeusvaltioperiaatetta sekä kansalaisten osallistumista.¹³⁹

Ohjelmassa on yli kymmenen teemakohtaista rahoitushakua, jotka avautuvat tyypillisesti kerran vuodessa. Ohjelmaa hallinnoi Euroopan komissio, ja Suomessa sen koordinaatiosta vastaa oikeusministeriö. Ministeriön ylläpitämä kansallinen yhteyspiste tiedottaa ja neuvoo rahoituksen hakijoita. Euroopan komissio julkaisee tilastotietoja kahdesti vuodessa.

Toukokuuhun 2025 mennessä järjestöille ja säätiöille oli myönnetty hankerahoitusta yhteensä noin **2,66 miljoonaa euroa**, 47 hankkeeseen, joista noin joka toisessa on mukana yksi tai useampi järjestö tai säätiö. Hankerahoitusta oli myönnetty 25 eri järjestölle tai säätiölle. Hankeavustuksen keskimääräinen suuruus EU:ssa oli noin 350 000 euroa.

Järjestöjen tai säätiöiden hakemuskäytännöstä ei ollut saatavilla kansallista tietoa. Sen sijaan yleisesti voitiin todeta, että hakemusten keskimääräinen läpimenoprosentti [success rate / myöntöprosentti] oli EU:ssa ohjelmakauden alussa 24 prosenttia, mutta laski vuonna 2024 14,6 prosenttiin.

Kaiken kaikkiaan rahoitusta oli myönnetty Suomeen 5,89 miljoonaa euroa, mikä tarkoitti sitä, että järjestöille ja säätiöille myönnetty rahoitus oli 45 prosenttia tähänastisesta saannosta Suomessa. Kun Suomen saantoa verrattiin ohjelman kokonaisrahoitukseen, havaittiin, että tähänastinen osuus oli 0,38 prosenttia. Suomen saanto oli 0,92 prosenttia tähän mennessä myönnetystä ohjelmärahoituksesta.

Maaseudun yritys- ja hankerahoitus

Maaseudun yritys- ja hankerahoitus on monipuolista ja sen tavoitteena on monipuolistaa maaseudun elinkeinoja ja lisätä ihmisten kokemaa hyvinvointia. Rahoituksen myöntäminen toteuttaa EU:n yhteiselle maatalouspolitiikalle ase-

¹³⁹ Kansalaisuus, tasa-arvo, perusoikeudet ja arvot -rahoitusohjelma (CERV)

tettuja tavoitteita, kuten maaseudun työllisyyden, kasvun ja paikallisen osallisuuden edistämistä. Suomi toteuttaa muiden jäsenmaiden tavoin monivuotista strategiasuunnitelmaa eli CAP-suunnitelmaa, jonka Euroopan komissio on hyväksynyt ja jonka valmistelusta, seurannasta ja raportoinnista vastaa maa- ja metsätalousministeriö.¹⁴⁰ Rahoitusta haetaan Hyrrä-järjestelmässä.¹⁴¹

Maatalouden ja maaseudun kehittämisen rahoitus vuosina 2023–2027 on yhteensä noin 10 miljardia euroa. Rahoitus muodostuu EU:n maataloustukirahaston ja maaseuturahaston rahoitusosuuksista sekä kansallisesta rahoitusosuudesta. CAP-suunnitelman rahoitus kattaa maatalouden suorat tuet ja sektoritoimet (runsaat 2,6 miljardia euroa) ja maaseudun kehittämisen toimenpiteet (5,8 miljardia euroa). Lisäksi maatalouden kansalliset tuet täydentävät kokonaisuutta (1,7 miljardia euroa).¹⁴²

Marraskuuhun 2025 mennessä järjestöille ja säätiöille oli myönnetty hankerahoitusta yhteensä **149,5 miljoonaa euroa**, 4 131 kehittämishankkeeseen. Kehittämishankkeissa oli mukana 3 140 eri järjestöä ja säätiötä. Rahoitusta oli myönnetty tähän mennessä kaiken kaikkiaan 5 432 kehittämishankkeeseen, jolloin järjestöjen osuus oli 54,2 (2 942 kappaletta) prosenttia kaikista EU-rahoitteisista kehittämishankkeista. Muita kehittämishankkeiden toteuttajia olivat esimerkiksi kunnat ja kaupungit, korkeakoulut ja yritykset.

Leader-ryhmillä on käytössään 230 miljoonaa euroa julkista rahoitusta kaudella 2023–2027. Leader-ryhmien myöntämän hankerahoituksen myöntöprosentti [hakemusten keskimääräinen läpimenoprosentti] oli tarkasteluhetkellä 88 prosenttia. ELY-keskusten myöntämän hankerahoituksen myöntöprosentti oli vastaavasti 58 prosenttia.

Järjestöille ja säätiöille tähän mennessä myönnetty hankerahoitus oli 13,6 prosenttia CAP-suunnitelman mukaisesta maaseuturahoituksesta ohjelmakaudella 2021–2027. Suunnitelma sisältää myös muuta rahoitusta. Kun tarkasteltiin, mitä hankerahoitusta järjestöt ja säätiöt voivat nimenomaisesti hakea oh-

¹⁴⁰ CAP-suunnitelma kaudelle 2023–2027

¹⁴¹ Hyrrä-järjestelmä

¹⁴² CAP-suunnitelma kaudelle 2023–2027

jelmakaudella, havaittiin, että järjestöille ja säätiöille myönnetty rahoitus oli tarkasteluhetkellä 52 prosenttia kehittämishankkeisiin myönnetystä rahoituksesta.

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027

Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan eli koheesipolitiikan tavoitteena on vähentää kehityseroja alueiden välillä ja luoda hyvinvoinnin edellytyksiä muita heikommassa asemassa oleville ihmisille. Suomen Uudistuva ja Osaava Suomi 2021–2027 -ohjelman muodostavat aluekehitysrahasto EAKR ja sosiaalirahasto plus ESR+ sekä oikeudenmukaisen siirtymän rahasto JTF toimineen.¹⁴³

Ohjelman hallinnointi perustuu yhteistyöhön, ja kansallisesta koordinaatiosta vastaa työ- ja elinkeinoministeriö. Rahoitusta myöntävät useat eri viranomaiset, ja järjestöt ovat yksi ohjelman kohderyhmistä.¹⁴⁴ Rahoitusta haetaan ja hallinnoidaan EURA 2021 -järjestelmässä.¹⁴⁵

Lokakuuhun 2025 mennessä järjestöille ja säätiöille oli myönnetty hankerahoitusta yhteensä **158,2 miljoonaa euroa**, 601 hankkeeseen. Säätiöiden hankkeet kattoivat 28 prosenttia tästä hankkeiden kokonaismäärästä. Hankkeita toteutti 337 eri organisaatiota, mikä tarkoitti sitä, että yhdellä järjestöllä tai säätiöllä saattoi olla useita hankkeita. Yhdellä järjestöllä oli 19 hanketta, mikä oli suurin määrä.

Järjestöt ja säätiöt olivat tehneet kaiken kaikkiaan 1 250 hakemusta lokakuuhun 2025 mennessä. Tällöin myöntöprosentti [hakemusten keskimääräinen läpimenoprosentti) oli 48 prosenttia. Kun järjestöille ja säätiöille myönnettyä hankerahoitusta verrattiin ohjelman kokonaisrahoitukseen, havaittiin, että järjestöille ja säätiöille myönnetty hankerahoitus vastasi tarkasteluhetkellä 8,7 prosenttia ohjelman kokonaisrahoituksesta.

¹⁴³ [Rakennerahastot](#)

¹⁴⁴ [Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027: EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelma](#)

¹⁴⁵ [EURA 2021](#)

Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahasto AMIF

AMIF-rahasto on yksi EU:n sisäasioiden rahastoista. AMIF-rahaston avulla edistetään muuttoliikeasioiden tehokasta hallintaa turvapaikka- ja maahanmuuttoasioihin liittyviä yhteisiä menettelyitä vahvistamalla ja kehittämällä. Rahaston hallinnoinnista vastaa sisäministeriö, ja asiointia varten on käytössä EUSA-järjestelmä.¹⁴⁶

Marraskuuhun 2025 mennessä järjestöille ja säätiöille oli myönnetty hankerahoitusta yhteensä **10,1 miljoonaa euroa**, 24 hankkeeseen. Järjestöille ja säätiöille myönnetty rahoitus oli 24 prosenttia tähän mennessä myönnetystä rahoituksesta eli noin 41,7 miljoonasta eurosta.

Järjestöt ja säätiöt olivat hakeneet rahoitusta marraskuuhun 2025 mennessä 22,9 miljoonan euron verran, jolloin myönnetty rahoitus oli 44 prosenttia kaikesta järjestöjen ja säätiöiden hakemasta rahoituksesta. Myönteisen rahoituspäätöksen oli saanut 15 järjestöä ja säätiötä, jolloin myöntöprosentti [hakemusten keskimääräinen läpimenoprosentti] oli 43 prosenttia.

Edellä kuvatut rahoitustiedot eivät sisällä tietoja niistä hakemuksista, jotka olivat vielä käsittelyssä tarkasteluhetkellä, sillä niitä koskevia rahoituspäätöksiä ei ollut vielä tehty. Rahaston kokonaisrahoitus on 9,9 miljardia euroa ohjelmakaudella 2021–2027. Suomen ohjelmasta myönnetään tänä aikana avustuksia noin 98,5 miljoonaa euroa erilaisiin hankkeisiin ja muuhun toimintaan.^{147 148}

¹⁴⁶ Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahasto AMIF

¹⁴⁷ AMIF-rahaston ohjelma

¹⁴⁸ AMIF-rahaston toimeenpanosuunnitelma 2025–2026

Liite 3 Järjestökyselyn lomake

Kysely järjestöille EU-rahoituksen hakemisen ja hallinnoinnin kokemuksista

Tämän kyselyn tavoitteena on kerätä tietoa järjestöjen kokemuksista koskien EU-rahoituksen hakemista ja hallinnointia. Kyselyn tuloksia hyödynnetään palveluntarpeiden arvioinnissa ja järjestöille suunnatun työkalun suunnittelussa, jonka tavoitteena on vahvistaa valmiuksia hakea ja hallinnoida EU-hankerahoitusta.

Samasta organisaatiosta voi vastata useampi henkilö tai vastaamisen voi koordinoita yhdelle henkilölle. Vastaaminen on anonyymiä.

Kannustamme vastaamaan mahdollisimman moneen kysymykseen. Kaikki vastaukset riippumatta kokemustasosta ovat yhtä arvokkaita.

Kyselyyn voi vastata 27.10.2025 klo 8 saakka.

Motiva etsii oikeusministeriön toimeksiannosta kansalaisjärjestöjen kanssa keinoja EU-hankerahoituksen hyödyntämiseksi. Arviointi toteutetaan syksyn 2025 aikana, ja se on osa kansalaisjärjestöstrategian toimeenpanoa. Arviointiin perustuva raportti julkaistaan vuodenvaihteessa.¹⁴⁹

Lisätiedot:

Maiju Haltia-Nurmi, asiantuntija, Motiva Oy, maiju.haltia-nurmi@motiva.fi
Mikko Lehtonen, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, mikko.lehtonen@gov.fi
Kansalaisjärjestöstrategia: <https://oikeusministerio.fi/kansalaisjarjestostrategia>

Taustatiedot

1. Mikä näistä kuvaa parhaiten organisaatiosi toimintaa?

Valitse sopivin vaihtoehto.

¹⁴⁹ [Kansalaisjärjestöjen kanssa etsitään keinoja EU-rahoituksen hyödyntämiseksi](#)

Paikallinen
Alueellinen
Valtakunnallinen
Kansainvälinen

2. Toimiala

Valitse sopivin vaihtoehto.

Ammatilliset yhdistykset
Eläkeläis- ja veteraanijärjestöt
Kasvatus-, tiede- ja opintoyhdistykset
Kehitysyhteistyö, ystävyyssseurat, etniset järjestöt
Kulttuuriyhdistykset
Kylä- ja kaupunginosayhdistykset
Maanpuolustus- ja rauhanjärjestöt
Neuvontajärjestöt
Nuorisoyhdistykset ja opiskelijajärjestöt
Palvelujärjestöt
Poliittiset yhdistykset
Sosiaali- ja terveysyhdistykset
Talous- ja elinkeinoyhdistykset
Urheilu- ja liikuntayhdistykset
Uskonnot ja maailmakatsomukset
Vapaa-aika- ja harrastusyhdistykset
Ympäristöyhdistykset
Muut

3. Jäsenmäärä

alle 100
100–500
500–1000
yli 1000

4. Mikä on yhdistyksenne vuosibudjetti kuluvana toimintavuonna?

alle 5 000 €

alle 30 000 €

30 000–100 000 €

100 000–500 000 €

yli 500 000 €, mutta alle 1M€

yli 1M €

5. Minkä kieliseksi yhdistyksenne on rekisteröity?

suomi

ruotsi

saame

muu, mikä?

Talouden ja toiminnan strateginen johtaminen

6. EU-rahoituksen hyödyntämisen tunnistaminen osana johtamista

Onko organisaatiollanne mainittu dokumentti/asiakirja?

Tunnistetaanko siinä EU-rahoituksen hyödyntäminen?

Strategia

Pitkän ajan taloussuunnitelma

Onko organisaatiollanne mainittu dokumentti/asiakirja?

7. Onko organisaatiollanne yllä mainittujen lisäksi muita asiakirjoja, joissa tunnistetaan EU-rahoituksen hyödyntäminen?

8. Arvioi alla esitettyjä johtamisen näkökulmia organisaationne näkökulmasta asteikolla 0–5.

Vastausvaihtoehdot 0=ei lainkaan/ei ole, 1= vähäisesti, 2=jonkin verran, 3=hyvin, 4=kiitettävästi, 5=erinomaisesti. Huom! vastausvaihtoehto 0 tarkoittaa, että kyseinen asia ei toteudu organisaatiossa (esim. pienillä vapaaehtoisilla paikallisjärjestöillä, joiden toiminta nojaa vapaaehtoisuuteen).

Strategisten tavoitteiden edistämiseen soveltuvia rahoituksia etsitään ja tunnustetaan systemaattisesti

Johto on sitoutunut ja sillä on aktiivinen rooli EU-rahoituksen edistämässä ja hyödyntämisessä

Organisaatiolla on toimintamallit ja ohjeistukset EU-hankkeiden valmisteluun ja hallintaan

Hallinto ja päätöksentekokulttuuri tukee EU-rahoituksen hakemista ja hyödyntämistä

Tiedot ja osaaminen

9. Onko organisaatiossa henkilöstöä, jotka tuntevat alla esitetyt kokonaisuudet?

Vastausvaihtoehdot 0=ei lainkaan/ei ole, 1= vähäisesti, 2=jonkin verran, 3=hyvin, 4=kiitettävästi, 5=erinomaisesti.

Toiminnan tarpeisiin vastaavat EU-rahoitusohjelmat

Ko. rahoitusohjelmien hakuprosessit

Vaikutusmahdollisuudet

Hankehallinnan (esim. kirjanpito, raportointi)

10. Onko organisaatiossa vapaaehtoisia, jotka tuntevat alla esitetyt kokonaisuudet?

Vastausvaihtoehdot 0=ei lainkaan/ei ole, 1= vähäisesti, 2=jonkin verran, 3=hyvin, 4=kiitettävästi, 5=erinomaisesti.

Toiminnan tarpeisiin vastaavat EU-rahoitusohjelmat

Ko. rahoitusohjelmien hakuprosessit

Vaikutusmahdollisuudet

Hankehallinnan (esim. kirjanpito, raportointi)

11. Mitä osaamista järjestöissä mielestäsi tarvitaan EU-rahoituksen hakemiseen ja hallintaan liittyen?

Esim. tunnistatko jossakin osa-alueessa erityistä osaamisvajetta?

Neuvontapalvelut ja muu tuki

12. Arvioi alla esitetyjä neuvontaan liittyviä asioita organisaationne näkökulmasta asteikolla 0–5.

Vastausvaihtoehdot 0=ei lainkaan/ei ole, 1=vähäisesti, 2=jonkin verran, 3=hyvin, 4=kiitettävästi, 5=erinomaisesti.

Tämän kauden rahoitusohjelmat tunnetaan organisaatiossamme

(<https://www.eurahoitusneuvonta.fi/etusivu>)

Rahoitusohjelmien neuvontapalveluita hyödynnetään

Järjestöjen tai muiden toimijoiden neuvontaa ja ohjausta hyödynnetään

Rahoituksen hakemisessa ostetaan konsultointipalveluita

13. Mitä muita palveluita tai tukea olette hyödyntäneet?

Käytännön kokemukset ja kapasiteetti

14. Onko organisaatiolla EU-hankekokemusta alla esitetyissä rooleissa?

Vastausvaihtoehdot 0=ei lainkaan/ei ole, 1= vähäisesti, 2=jonkin verran, 3=hyvin, 4=kiitettävästi, 5=erinomaisesti

Päähakijana

Hankekumppanina

Välittäjänä (esim. jokin toimija hakee rahoitusta, jota se välittää edelleen muille järjestöille)

Jokin muu, mikä?

15. Mitä ja miten rahoitusten hakemiseen ja hallinointiin sekä raportointiin on resursoitu?

Vastausvaihtoehdot 0=ei lainkaan/ei ole, 1= vähäisesti, 2=jonkin verran, 3=hyvin, 4=kiitettävästi, 5=erinomaisesti.

Henkilöstöresursseja

Digitaalisia palveluja (esim. CRM eli asiakkuudenhallintajärjestelmät, jäsenrekisteri, seurantatyökalut esim. PowerBI)

Varainhankintaa & kumppanuuksia (suhteessa EU-rahoituksen hakemiseen)
Jotain muuta, mitä?

Yhteistyö ja kumppanuudet

16. Onko organisaatiolla olemassa olevia kumppanuuksia tai kumppanuusverkostoja?

Kumppanit EU-hankkeissa voi olla tyypillisesti korkeakouluja, kuntia tai muita kansalaisyhteiskuntatoimijoita.

Kyllä
Ei
En tiedä

17. Onko organisaatiolla valmiuksia tehdä tavoitteellista kumppanuustyötä?

Esim. riittävästi aika- ja henkilöstöresursseja

Kyllä
Ei
En tiedä

18. Onko organisaatiolla valmiuksia rakentaa monen toimijan yhteisiä kumppanuushankkeita ja johtaa niitä?

Kyllä
Ei
En tiedä

19. Onko organisaationne ollut mukana useamman toimijan kumppanuushankkeissa?

Kyllä
Ei
En tiedä

20. Osallisuus ja sidosryhmäyhteistyö hankkeiden osana hankesuunnittelua ja arviointia

Vastausvaihtoehdot kyllä, ei, en tiedä

Jäsenistö ja vapaaehtoiset osallistuvat EU-hankkeiden suunnitteluun ja toteutukseen (esim. tarpeiden tunnistaminen ja hankeaihiot)

Sidosryhmät osallistuvat EU-hankkeiden suunnitteluun ja toteutukseen (esim. tarpeiden tunnistaminen ja hankeaihiot)

21. Muita huomioita

Voit halutessasi tarkentaa omin sanoin tämän osion vastauksia.

Esteet ja mahdollisuudet

22. Mitkä ovat organisaatiollenne keskeisimmät esteet/jarrut EU-rahoituksen hakemisessa ja hallinnoinnissa?

Valitse enintään 3 keskeisintä.

Puutteellinen tieto EU-rahoitusohjelmista ja hakumahdollisuuksista
EU-hakemusten monimutkaisuus ja raskaus
Henkilöstöressurssien rajallisuus
Taloudelliset esteet (esim. omarahoitusosuus)
Kokemuksen puute hankehallinnasta
Kumppaneiden puute (esim. jos vaatimus organisaation konsortio)
Puutteelliset hallinto- ja talousprosessit
Jäsenistön tai hallituksen sitoutumisen puute
Jokin muu, mikä?

23. Mikä organisaatiossanne edistäisi rahoituksen hakemista ja hallinnoimista?

Valitse enintään 3 keskeisintä.

Helposti saatavilla oleva tieto ja ohjeistussopivista rahoitusohjelmista
Mahdollisuus saada henkilökohtaista neuvontaa tai sparrausta
Koulutus hankehakemusten tekemiseen ja hallintaan
Yhteistyökumppaneiden ja verkostojen löytäminen
Hallinnon ja talousprosessien kehittäminen
Selkeämpi strateginen linjaus johdolta EU-rahoituksen hyödyntämisestä
Viestinnän ja kieliosaamisen vahvistaminen
Jokin muu, mikä?

24. Muita huomioita

Voit vielä halutessasi kertoa omin sanoin EU-rahoituksen hakemiseen ja hallinnoimiseen liittyvistä esteistä ja mahdollisuuksista.

25. Yleinen palaute kyselystä

Miten kyselyn kysymykset toimivat? Onko kyselyssä olevat kategoriat relevantteja EU-rahoituksen valmiuksien kartoittamisen ja edistämisen kannalta?